

Lausuntopyyntö luonoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne luonoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että siinä olisi oppilaiden arvointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvät yhtenäiset menettelyt.

Arvioinnin tehtävään olisi kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimäärään sisältyvien perusopetuslaissa tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet sekä toiminta-alueiden tavoitteet. Arvointiin sisältyisi oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvointi. Lisäksi arvioitaisiin oppilaan käyttäytymistä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oppilaan arvointia koskeva pykälä ja säädettäväksi uudet oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä ja todistuksia koskevat pykälät. Esityksessä oppilaan arvioinnista ja vuosiluokalle siirtymisestä ja todistuksista säädettäisiin lain tasolla.

Lisäksi esityksessä annettaisiin täsmälliset asetuksenantovaltuudet ja valtuudet Opetushallitukselle antaa tarkemmat määräykset opetussuunnitelman perusteissa.

Lakimuutoksen esitetään tulevan voimaan 1.8.2027.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on nostaa suomalaisten oppimistuloksia ja koulutustasoa sekä vahvistaa perustaitojen osaamista siten, että jokainen saavuttaa peruskoulusta riittävät perustiedot.

Pääministeri Orpon hallitus on linjannut, että perusopetuksen päättävien oppilaiden perustaitojen varmistamiseksi toteutetaan osamistakuu, joka tarkoittaa kansallisesti yhtenäisiä menettelyjä vähimmäisosamisen saavuttamiseksi vuosiluokalta toiselle edettäessä.

Osaamistakuun toteuttaminen edellyttää perusopetuslain täsmentämistä oppilaan arvioinnin ja opinnoissa etenemisen osalta sekä täsmällisempää määrittelyä oppiaineen hallinnan vähimmäisvaatimukselle opinnoissa etenemisessä.

Osaamistakuun täysimittainen toteuttaminen edellyttää lisäksi opetussuunnitelman

perusteiden oppiainekohtaisten tavoitteiden ja sisältöjen vähentämistä ja selkeyttämistä sekä keskeisten osaamistavoitteiden määrittelyä vuosiluokittain, jotta voidaan kansallisesti määritellä vähimmäisosaaminen vuosiluokalta toiselle siirryttääessä.

Lainsäädäntömuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2027. Lainsäädäntömuutoksen pohjalta käynnistetään sen voimaantulua perusopetuksen opetussuunnitelman perustelien uudistaminen lain mukaisesti.

Vastausohjeet vastaanottajille

Opetus- ja kulttuuriministeriö varaa teille mahdollisuuden antaa lausuntonne esitysluonnoksesta. Myös tahot, joita ei ole erikseen mainittu jakelussa, voivat toimittaa ministeriölle lausuntonsa. Lausunnon voi antaa suomen tai ruotsin kielellä.

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse ministeriön kirjaamoon. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönnoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om. m@fi

Mikäli et halua rekisteröityä palveluun, lausunnon voi lähettää myös sähköpostitse opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamoon (kirjaamo.okm@gov.fi). Lausunnoissa pyydetään käyttämään viitteenä diaarinumeroa VN/20544/2025.

Ministeriöiden, joilla on käytössä VAHVA, tulee viedä lausuntonsa VAHVAn asialle VN/20544/2025.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OKM043:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojaistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriältä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan 23.1.2026 mennessä.

Valmistelijat

Marja Penttilä, hallitusneuvos, etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 0295 330 400
Erja Vitikka, opetusneuvos, etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 0295 330 058
Nuutti Rahikainen, erityisasiantuntija, etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 0295 330 118

Liitteet:

- [Hallituksen esitys laaksi perusopetuslain muuttamisesta, pykälät ja sisältö.pdf](#)
- [Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning, paragrafer.pdf](#)

Jakelu:

Aineopettajaliitto AOL ry
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto
Elmeri-koulut
eNorssi-verkosto
Erilaisten oppijoiden liitto ry
Espoon kaupunki
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Etno - Oikeusministeriö
Euran kunta
FDUV
Finlands Svenska Lärarförbund FSL rf
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS
Förbundet Hem och Skola i Finland rf
Harjoittelukoulujen rehtorit HARRE ry
Helsingin kaupunki
Helsingin yliopisto
Ihmisoikeusliitto ry
Ilmajoen kunta
Inarin kunta
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen yliopisto
Joensuun kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän yliopisto
Kajaanin kaupunki
Karvi – Kansallinen koulutuksen arvointikeskus
Kauniaisten kaupunki
Kemiön kunta
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Kontionlahden kunta
Kotkan kaupunki
Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto
KT - Kuntatyönantajat
Kuopion kaupunki

Lahden kaupunki
Lapin aluehallintovirasto
Lapin yliopisto
Lappeenrannan kaupunki
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Lastensuojelun Keskusliitto ry
Laukaan kunta
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Mannerheimin lastensuojeluliitto MLL
Mustasaaren kunta
Nuorisotutkimusseura ry
Nuorten Akatemia
Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat Opsia ry
Opetusalan ammattijärjestö OAJ
Opetushallitus (OPH)
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
Oulun kaupunki
Oulun yliopisto
Pelastakaa Lapset ry
Pesäpuu ry
Pietarsaaren kaupunki
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Porin kaupunki
Porvoon kaupunki
Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
Romaniasiain neuvottelukunta
Rovaniemen kaupunki
Saamelaiskäräjät
Sairaalaopetuksen verkosto
Savonlinnan kaupunki
Sivistystöönantajat ry / Sivista
SOS Lapsikylä
Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)
Steinerkasvatuksen liitto
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry
Suomen Ammattiilaitosten Keskusjärjestö SAK ry
Suomen erityiskasvatuksen liitto SEL ry
Suomen Harjoittelukoulujen Opettajat ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Lukioalaisten Liitto
Suomen Luokanopettajat ry
Suomen montessoriliitto
Suomen nuorisovaltuustojen liitto NUVA ry
Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL
Suomen opinto-ohjaajat – SO-OP
Suomen rehtorit ry SuRe FiRe
Suomen Vanhempainliitto ry
Suomen yliopistollisten harjoittelukoulujen yhteistyöverkosto eNorssi
Svenska Finlands Folkting
Tampereen kaupunki

Tampereen yliopisto
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Teknologiateollisuus ry
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
Turun kaupunki
Turun yliopisto
Tuusniemen kunta
Tyrnävän kunta
Utsjoen kunta
Vaasan kaupunki
Valtion koulukodit
Valtiovarainministeriö (VM)
Vammaisfoorumi ry
Vantaan kaupunki
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
Yksityiskoulujen liitto ry
Åbo Akademi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviontia?

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päätämistä?

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Pirhonen Eeva-Riitta
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vitikka Erja
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että siinä olisi oppilaiden arviointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvät yhtenäiset menettelyt. Esityksessä yhtenäistetään oppilaan arvioinnin perusteita ja vähä ~~mm~~sosaamisen saavuttamista koskevia menettelyjä perusopetuksessa siten, että perustaidot voitaisiin varmistaa jokaiselle oppilaalle.

Esityksessä ehdotetaan, että oppilasta arvioitaisiin suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Lisäksi säädetäisiin yhtenäisistä periaatteista vuosiluokalta toiselle etenemissä. Esitys vahvistaisi oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuutta.

Esitys toteuttaa pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan hallitus toteuttaa osaamistakuun, joka tarkoittaa vähä ~~mm~~sosaamistason määrittelyä ja sen saavutamista edettäessä peruskoulussa luokalta seuraavalle.

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetuslaissa asetuksenantovaltuuksia koskevat säädökset ja Opetushallitusta koskevat määräykset päivitetään vastaamaan perustuslain edellyttämää täsmällisyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös muuta säädöshuoletta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arvointi.....	5
2.1 Nykytila lainsäädännössä.....	5
2.2 Nykytila opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa.....	7
2.3 Kansallisen koulutuksen arvointikeskuksen oppimistulosten arvointien tuottama tieto oppilaan arvioinnista	9
2.4 Tutkimustietoa oppilaan arvioinnista	10
3 Tavoitteet	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	15
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2.2 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	15
4.2.3 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon	15
4.2.4 Lapsivaikutukset	16
4.2.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	16
4.2.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset	18
4.2.7 Vaikutukset tulosuojaan ja tiedonhallintaan.....	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	19
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	19
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	19
6 Lausuntopalaute	20
7 Säännöskohtaiset perustelut	20
8 Lakia alä mmm asteinen sääntely	25
9 Voimaantulo	25
10 Toimeenpano ja seuranta	25
11 Suhde muihin esityksiin.....	26
12 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys	26
12.1 Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys	26
12.2 Oikeus opetuksen	27
12.3 Kuntien tehtävät	28
12.4 Säädöshuolto	28
LAKIEHDOTUS	29
perusopetuslain muuttamisesta.....	29
LIITE	33
RINNAKKAISTEKSTI.....	33
perusopetuslain muuttamisesta.....	33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Orpon hallitus on linjannut, että perusopetuksen päättävien oppilaiden perustaitojen varmistamiseksi toteutetaan osaamistakuu, joka tarkoittaa kansallisesti yhtenäisiä menettelyjä vähä mmisosaamisen saavuttamiseksi vuosiluokalta toiselle edettäessä.

Hallitusohjelman Osaava Suomi -luvussa on seuraava kirjaus: "Hallitus toteuttaa osaamistakuun, joka tarkoittaa vähä mmisosaamistason määrittelyä ja sen saavuttamista edettäessä peruskoulussa luokalta seuraavalle. Eritystä huomiota kiinnitetään peruskoulun toisen ja kolmannen luokan nivelsuhteeseen, yhdeksänteen luokkaan ja päättöarviointiin. Tavoitteena on varmistaa jokaiselle nuorelle riittävät perustaidot, joilla pärjää jatko-opinnoissa."

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisen osaamistakuun valmistelu käynnistetään oppilaan arviontia koskevan lainsäädännön tarkentamisella. Osaamistakuulla tarkoitetaan sitä, että perusopetuksessa on riittävä ja kansallisesti yhtenäiset menettelyt, joilla perustaidot voidaan varmistaa jokaiselle. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitellaan sitä, että on määritelty vähä mmisosaamistaso luokalta toiselle edettäessä.

Osaamistakuun toteuttamiseen ja perustaitojen varmistamiseen vastataan osaltaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen lainsäädännön uudistamisen myötä. Uudistettu lainsäädäntö (1090/2024) vahvistaa oppilaiden oikeutta tarvitsemansa opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi.

Osaamistakuun toteuttaminen edellyttää perusopetuslain täsmällistämistä oppilaan arvioinnin ja opinnoissa etenemisen osalta. Oppilaan arvioinnin tehtävä tulee määritellä täsmällisesti mm myös osaamisen arvioinnin näkökulmasta, ja siitä tulee käydä ilmi oppiaineksen hallinnan vähä mmisvaatimus opinnoissa etenemiselle.

Osaamistakuun täysimittainen toteuttaminen edellyttää lisäksi opetussuunnitelman perusteiden oppiaineekohtaisten tavoitteiden ja sisältöjen vähentämistä ja selkeyttämistä sekä keskeisten osaamistavoitteiden määrittelyä vuosiluokittain, jotta voidaan kansallisesti määritellä vähimmäisosaaminen vuosiluokalta toiselle siirryttääseen.

Lainsäädäntömuutoksen pohjalta käynnistettiäsiin sen voimaantulua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kehittämistyö siten, että perusopetuksen oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vähennetään ja selkeytetään. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on myös keskeisten vähä mmisosaamisen tavoitteiden määrittely opinnoissa etenemiseksi. Osaamistakuun toteuttamiseksi oppiaineekohtaisten tavoitteiden, sisältöjen ja arviontikriteereiden tulee muodostaa selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus.

1.2 Valmistelu

Valmistelu virkatyönä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut perusopetuksen oppilaan arviontia koskevan lainsäädännön valmistelemiseksi Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen virkahenkilöistä koostuvan valmisteluryhmän, jonka tehtävänä on tukea oppilaan arvioinnin lainsäädäntöä

koskevan hallituksen esityksen valmistelua, valmistella oppilaan arvioinnin lainsäädännön mukaisesti opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen periaatteet sekä varmistaa, että lainsääädäntö ja opetussuunnitelman perusteet muodostavat johdonmukaisen normiperustan osaamistaan toteuttamiseksi. Valmisteluryhmä on asetettu ajalle 1.9.2025 – 31.12.2027.

Tämän lisäksi osaamistakuun valmistelua käsitellään opetus- ja kulttuuriministeriön johtamassa perusopetuksen oppimistulosten parantamista pohtivassa työryhmässä. Työryhmässä ovat edustettuna keskeiset sidosryhmät sekä opetuksen järjestäjän edustajia.

Osaamistakuuta koskien etenkin opetussuunnitelmiin liittyviä kehittämistarpeita on noussut esille oppimistulostyöryhmän työssä useaa määräyksessä. Viestiä on tullut erityisesti opettajille toteutetun kyselyn myötä sekä työryhmän toteuttamissa alueellisissa keskustelutilaisuuksissa. Opetussuunnitelmasta toivotaan selkeämpää työkalua opettajille, ja etenkin opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen oppimisen tavoitteiden, sisältöjen ja arvointikriteerien tulisi muodostaa johdonmukainen kokonaisuus.

Opettajien kuuleminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus toteuttivat lainsäädännön valmistelun tueksi opettajien ja rehtorien kuulemisen loka-marraskuussa 2025. Kuuleminen toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselyynä siten, että opettajakunta ja rehtorit voitaisiin tavoittaa mahdollisimman laajasti. Kysely toimitettiin kaikille opetuksen järjestäjille, mukaan luettuna yksityiset opetuksen järjestäjät, valtion koulut sekä yliopistojen harjoittelukoulut. Opetuksen järjestäjiä pyydettiin toimittamaan kysely kaikille perusopetuksen opettajille sekä rehtoreille. Kysely oli auki verkkossa ajalla 13.10.2025-7.11.2025 ja siihen saatiin 4190 kpl vastausta.

Kyselyssä selvitettiin opettajien ja rehtoreiden näkemyksiä oppilaan arviontia koskevan lainsäädännön sekä opetussuunnitelman perusteiden muutostarpeista. Lisäksi kysyttiin opettajien ja rehtoreiden näkemyksiä vaikuttaviin määräyksiin, joita opettajien ja rehtoreiden näkemyksien välillä oli erilaisia. Kyselyssä selvitettiin myös opetuksen järjestäjien ja käytäytymisen arvioinnista. Kysymykset sisälsivät vastausvaihtoehtoja, joihin pyydettiin vastaamaan viisipäiväisellä asteikolla sen mukaan, kuinka samaa tai eri mieltä vastaaja on vaihtoehdosta. Lisäksi kysely sisälsi avoimia vastausvaihtoehtoja.

Vastaajista 36 % oli aineenopettaja, 29 % luokanopettaja, 10 % erityislukionopettaja ja 8 % erityisopettaja. Rehtoreita oli 11 % vastaajista. Vastaajissa oli myös opinto-ohjaajia sekä valmistavan opetuksen opettajia.

Vastaajien mukaan vaikuttavimpia keinoja vähäinen määräyksien saavuttamisen tukemiseen olisivat riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki, kansallisesti määritellyt osaamisen kriteerit kullekin vuosiluokalle eri oppiaineissa sekä kansallisesti määritellyt tavoitteet kullekin vuosiluokalle. Avoimissa vastauksissa nostettiin esiin myös riittävän pienet opetusryhmät sekä vuosiluokan kertaaminen. Vastaauksissa toivottiin myös tarvittavien perustaitojen tai jatko-opintokelpoisuuden edellyttämien vaatimusten selkeää kirjaamista tavoitteisiin.

Vaikuttavimpia keinoja oppilaan arvioinnin yhdenvertaisuuden vahvistamiseen vastaajien mukaan olisivat yhdenmukaiset kriteerit alá määräyksittävälle (arvosana 5) suoritukselle kussakin oppiaineessa sekä kansallisesti määritellyt vähäinen määräyksien saavuttamisen tavoitteet ja arvointikriteerit eri arvosanoille jokaisen vuosiluokan pääteeksi. Vastaajista suuri osa piti myös riittävää tukiopetusta keskeisenä keinona yhdenvertaisuuden lisäämiseen.

Vastausten perusteella enä m~~istö~~ (50 %) opettajista ja rehtoreista katsoo, että nykyinen oppilaan arvioinnin lainsääädäntö kaipaa pieniä muutoksia ja tarkennuksia, jotta oppilaan osaamisen arvioinnista saadaan toimiva. Vastaajista 41 % oli sitä mieltä, että lainsääädäntö kaipaa merkitävää uudistusta, jotta arvioinnista saadaan toimiva.

Opetussuunnitelman perusteiden kehittämistarpeita koskien vastaajista suurin osa (88 %) oli sitä mieltä, että oppilaan arvointia koskevien määräysten tulee olla kansallisesti yhtenevä. Opetussuunnitelman perusteissa tulisi olla kansallisesti määritelty alä m~~mn~~ hyväksytyn suorituksen raja kaikissa oppiaineissa, jotta oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle. Lisäksi suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että opetussuunnitelman perusteissa tarvitaan tarkempaa ohjeistusta siihen, miten poissaolot vaikuttavat arvointiin.

Työskentelyn arvioinnin osalta vastaajien selkeä enä m~~istö~~ (89 %) oli sitä mieltä, että työskentelyn arvointi on tärkeää, ja se tulisi säilyttää nykyisessä muodossaan osana oppiaineiden arviointia. Vaihtoehtoa työskentelyn arvioinnin poistamisesta tai erottamisesta oppiaineista vastusti merkittävä osa (87 %) vastaajista. Niin ikään käyttäytymisen arvointia piti suurin osa vastaajista tärkeänä, ja vaihtoehtoa käyttäytymisen arvioinnin poistamisesta vastusti 86 % vastaajista. Suuri osa (70 %) vastaajista oli sitä mieltä, että käyttäytymiselle asetetut tavoitteet ja arvioinnin periaatteet tulisi määritellä kansallisella tasolla, ja käyttäytymisen arvioinnille tulisi olla kansalliset kriteerit opetussuunnitelman perusteissa.

Kysytäessä, mitä sellaisia oppilaan osaamisen arvointia koskevia linjauksia toivoisit lainsääädäntöön, joita nykyisin ei ole määritelty, vastaajista suurin osa nosti esiin seuraavia näkökulmia: Selkeät tavoitteet arvosanalle 5 ja selkeä määrärys, että jos sitä ei saavuta, ei voi edetä seuraavalle luokalle. Nykyisin on liian korkea kynnys luokalle jättämiseen. Kolmannelle luokalle ei pitäisi voida edetä oppilas, joka ei osaa lukea kunnolla. Myöskään paljon poissaolevan oppilaan ei pitäisi voida jatkaa vuosiluokalta toiselle. Opettajien tulisi saada tähän tuki lainsääädännöstä. Etenkin äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan ja englannin kielen osalta toivottiin vähimäistavoitteiden määrittelyä.

Rehtoreille kohdennettuun kysymykseen nousi vastauksena eniten esiin näkemys, että paikallisiin muutoksiin opetussuunnitelman perusteiden uudistuksissa tulisi varata riittävästi aikaa. Paihallisen opetussuunnitelman laatimiseen tarvitaan kansallista ohjausta.

Lausunnot ja esityksen käsitteily

Hallituksen esityksestä on pyydetty lausunnot keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta ja muita sidosryhmiltä. Esitysluonnos oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu.fi -palvelussa x.x.2025-x.x.2026.

Esityksestä on käytetty kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa x.x.2026.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa <https://okm.fi/kaikki-okm-hankkeet/tunnus> OKMx:x/2025.

2 Nykytila ja sen arvointi

2.1 Nykytila lainsääädännössä

Perusopetuslain (628/1998) 22 §:n 1 momentissa säädetään oppilaan arvioinnin yleisistä tavoitteista. Pykälän mukaan oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua

sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearvointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Perusopetuslaissa ei ole nykyisin 22 §:n 1 momentin lisäksi tarkempaa sääntelyä oppilaan arvioinnista, vaan sääntely perustuu lakia ala ~~mm~~ astaiseen sääntelyyn. Perusopetuslain 22 §:n 2 me motissa on säädetty asetuksenantovaltuudesta ja Opetushallituksen määrättäväksi kuuluista tehtävistä. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetukSELLA voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Lisäksi Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista tarkempia määräyksiä. Asetuksenantovaltuuden mukaisistaasioista säädetään nykyisin perusopetusasetuksen (852/1998) 10—14 §:issä.

Perusopetuslain 22 §:n 3 mukaan, jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Momentissa säädetään nykyisin huoltajan oikeudesta tulla kuulluksi ennen kuin päätetään oppilaan jättämisestä luokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi. Yleisen koulumenestyksen vuoksi luokalle jättämisestä säädetään nykyisin puolestaan perusopetusasetuksen 11 §:ssä.

Perusopetusasetuksen toisessa luvussa säädetään oppilaan arvioinnista.

Perusopetusasetuksen 10 §:n 1me motissa säädetään riittävästä arviontitledon ja muun palautteen antamisesta. Tietojen antamisen tavasta ja muodoista määrätään kuitenkin tarki ~~mm~~ opettuunnitelmassa. Pykälän 2me motin mukaan oppilaiden tulee saada jokaisen lukuvuoden lopussa lukuvuositodistus, johon merkitään oppiaineittain arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. Kyseinen pykälä määrittää arvioinnin tehtäväksi myös oppilaan suoritumisen arvioinnin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Koska arvioinnin tulee perustua vuosiluokan tavoitteisiin, niiden määrittely on tarpeellista.

Perusopetusasetuksen 11 §:ssä säädetään opinnoissa etenemisestä. Pykälän 1 momentin mukaan vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä eri oppiaineissa vähintään välittävästi suoritunut oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Puolestaan oppilaalle, jonka suoritus on hylätty, tulee varata opetuksen osallistumatta mahdollisuus osoittaa saavutaneensa hyväksytävät tiedot ja taidot. Tällainen erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykee osoittamaan osaamisensa. Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päättyy, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös.

Perusopetusasetuksen 11 §:n 2me motin mukaan oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, ellei oppilas ole saavuttanut eri aineiden opintoja hyväksytysti tai jos sitä on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi pidettävä tarkoitukseenmukaisena. Kyseisemme motin mukaan Opetushallituksella on mahdollisuus määrätä, milloin suorituksen hylkääminen jossakin aineessa ei aiheuta vuosiluokalle jäämistä. Koska perusopetusasetuksen 13.1 §:n mukaan vuosiluokalle jättämisestä päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä, voidaan harkinnassa oppilaan hylätyistä suorituksista huolimatta päätyä siihen, että oppilas siirretään seuraavalle vuosiluokalle.

Perusopetusasetuksen 12 §:ssä säädetään perusopetuksessa annettavista todistuksista. Perusopetusasetuksen 13 §:ssä säädetään, että oppilaan arvioinnista päättää oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä. Vuosiluokalle jättämisestä päättävät puolestaan rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä. Pykälän mukaan oppilaalla ja tämän huoltajalla on myös oikeus saada tieto arviontiperusteista ja niiden soveltamisesta. Perusopetusasetuksen 14 §:ssä säädetään, että perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettussa vieraskielisessä opetuksessa, ulkomailta järjestettävässä

opetuksessa ja aikuisten perusopetuksessa voidaan sen mukaan kuin Opetushallitus määräää, poiketa siitä, mitä perusopetusasetuksen kaksi luvussa säädetään.

Nykyisin lainsääädäntö ei tarki mm sääntele oppilaan arvointia tai opinnoissa etenemistä, vaan sääntely perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja paikallisille opetussuunnitelmiin. Nykyinen lainsääädännön puutteellisuus aiheuttaa muun muassa vaihtelevia tulkintoja arvointikriteereissä. Tämä muodostaa nykyisin toiselle asteelle hakeutumisen vaiheessa yhdenvertaisuuskysymyksen, jossa tarvitaan nykyistä täsmällisempää ohjausta. Olisi tärkeää, että toisen asteen koulutuksen järjestäjät voivat luottaa perusopetuksessa annettuun arviontiin siten, että päättöarvosana vastaa opiskelijan todellista osaamista.

2.2 Nykytila opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa

Opetushallituksen toimivallasta on säädetty laissa. Perusopetuslain 14 §:n 2ne mötin mukaan perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuksissa tarkoitettun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, eli perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista, päättää Opetushallitus (OPH).

Valtioneuvoston asetuksen perusopetuksen yleisistä tavoitteista ja tuntijaosta (422/2012) 11 §:n mukaan opetussuunnitelman perusteissa määräätään tarki mm ne tiedot ja taidot, jotka oppilaan tulee perusopetuksen oppimäärän suorittaa saavuttaa.

Opetushallitus määräää opetussuunnitelman perusteissa perusopetuslain valtuutuksen mukaisesti tarkemmin oppilaan arvioinnista ja todistuksista. Voimassa olevat oppilaan oppimisen ja osaamisen arvointia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 104/011/2014 ja ko. määräykset on uudistettu vuonna 2020 muutosmääräyksellä OPH-281-2020 sekä vuonna 2025 muutosmääräyksellä OPH-531-2025.

Opetushallitus määräää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa perusopetuslain ja -asetuksen pohjalta oppilaan arvioinnin kansallisista opetussuunnitelmalinjausista. Opetussuunnitelman perusteiden oppilaan arvioinnin osuus on otsikoitu lainsääädäntöä tarki mm oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinniksi, ja siinä oppilaan arvioinnille määritellään kaksi toisiaan tukevaa tehtävää: ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi), sekä määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (sua mmtiivinen arviointi).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan formatiivisen arvioinnin tehtäväänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan sua mmtiivisen arvioinnin tehtäväänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Sua mmtiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin, paitsi jos oppilaan oppimäärää on rajattu. Oppilaan lukuvuosiaryointi 6. vuosiluokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin. Kuuden vuosiluokan pääteeksi annettavassa lukuvuosiaryoinnissa käytetään valtakunnallisia arvointikriteereitä. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseen perusopetuksen oppimäärän päätyyessä, ja arvioinnissa käytetään valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä.

Opetushallitus määräää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa myös arvioinnin yleisistä periaatteista sekä oppimisen ja osaamisen sekä työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnista. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan arvioinnin yleisiä periaatteita ovat yhdenvertaisuus, avoimuus, suunnitelmallisuus, johdonmukaisuus ja monipuolisus. Arvioinnin yleisinä periaatteina määritään lisäksi, että arvointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin, ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi ja edellytykset.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppimisen arvointi (formatiivinen arvointi) liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja palautteen antamiseen oppimisprosessista. Osaamisen arvointi (sua määritettyä arvointi) puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin tavoitteisiin, ellei oppiaineen oppimäärää ole rajattu. Kuudennen vuosiluokan pääteeksi annettavassa lukuvuosiarvioinnissa ja päättöarvioinnissa käytetään oppilaan osaamisen arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja valtakunnallisia arvointikriteereitä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan työskentelyn arvointi on osa oppiaineen arvointia. Työskentelyä ei siis arvioda oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arvointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin sisältyvien työskentelytaitojen tavoitteisiin. Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvä taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittää sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi. Käyttäytymistä arvioidaan puolestaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä käyttäytyminen tai siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvion.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräykset myös perusopetuksessa käytettävistä todistuksista. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Opetuksen järjestäjä päättää välitodistusten antamisesta.

Valtioneuvoston asetuksen mukainen tuntijako on laadittu yhtenäistä yhdeksänvuotista perusopetusta varten. Tuntijako määrittelee sekä kunkin oppiaineen vähä mmistuntimäärän että oppiaineiden yhteenlasketun vähä mmistuntimäärän. Oppiaineiden vähä mmistuntimäärät perusopetuksen aikana ja voimassa olevan tuntijakoasetuksen 6 §:ssä jaettu osiin nk. nivelkohdissa. Nivelkohdat ja niiden väliselle osiolle määritetyt tuntimäärät ovat velvoittavina noudatettavia. Siten opetuksen järjestäjä ei voi omalla päättöksellään siirtää tunteja yli nivelkohtien. Nivelkohtien tarkoituksena on ollut varmistaa riittävä valtakunnallinen yhtenäisyys perusopetuksen järjestämisessä ja lisäksi hahmottaa kunkin oppiaineen keskeinen tehtävä oppilaan kehityksen ja perusopetuksen kokonaisuuden eri vaiheissa. Nivelkohtien tehtäväänä on ollut tukea valtakunnallista ja paikallista opetussuunnitelmatyötä jäsentämällä opetusta.

Vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille on kullekin oppiaineelle määritelty nivelkohtien jakamille osille tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Tuntijako määrittelee kullekin oppiaineen osiolle aikaresurssin, ja opetussuunnitelman perusteissa määritetään oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppilaille yhteisten oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet on määritelty

vuosiluokkakokonaisuuksittain. Perusteet määräväät tavoitteet vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamissa kokonaisuuksissa sekä näiden kokonaisuuksien aikana käsiteltävät keskeiset sisältöalueet.

Opetushallitus on lisäksi määritellyt opetussuunnitelman perusteissa 6. vuosiluokan lukuvuosiariointiin sekä perusopetuksen päättöarvioointiin kriteerit eri arvosanojen edellyttämälle osaamiselle. Kriteereillä tarkoitetaan kansallisesti määriteltyjä osaamisen kuvausia arvosanoille 5, 7, 8 ja 9. Kuvauskilla on pyritty tukemaan opettajien arvointityötä ja yhtenäistämään oppilaan arvointia. Osaamisen kuvaukset antavat kansallisesti yhtenäisemmän määrittelyn osaamiselle, jota tietyjen arvosanojen saaminen edellyttää. Arvioinnin käytännön toteutus ja arvointimenetelmät ovat edelleen opettajan valittavissa. Arvointimenetelmiä ei kansallisesti ohjata tai ohjeisteta, ja esimerkiksi kokeiden käyttö arvointimenetelmänä kuuluu opettajan didaktiseen vahteen.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään kutakin vuosiluokkaa varten erikseen. Tavoitteiden ja sisältöjen määrittely perustuu paikalliseen tuntijakoon eli siihen, paljonko tunteja kuhunkin oppiaineeseen ja kullekin vuosiluokalle on paikallisesti osoitettu. Koska lukuvuosiarioinnin tulee perustua tavoitteisiin, tavoitteiden kohdentaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa jokaiselle vuosiluokalle on välttämätöntä, jotta opettaja voi suorittaa yhdenmukaisen ja tasapuolisen arvioinnin. Perusopetuksen järjestäjän tulee kohdentamisen avulla tarkentaa opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt kullekin vuosiluokalle.

Suomi-kielinen suoriutumisen arvointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden pääteeksi tehtävä arvointi on suomi-kielinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvailee oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin perusopetuksen päätyessä. (OPH-531-2025)

2.3 Kansallisen koulutuksen arvointikeskuksen oppimistulosten arvointien tuottama tieto oppilaan arvioinnista

Kansallisten oppimistulosten arvointien tavoitteena on tuottaa luotettavaa tietoa opetussuunnitelman perusteissa asetettujen oppiaineekohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Perusopetuslain mukaan oppilaan oppimista, työskentely ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Kansallinen oppimistulosten arvointi on oppilaalle vain yksi tapa osoittaa osaamistaan, ja koulussa opettajat voivat käyttää oppilasarvioinnissaan huomattavasti monipuolisempia menetelmiä, mistä syystä oppimistulosten arvointi ei lähtökohtaisesti vastaa aivan suoraan opettajien koulussa antamia arvosanoja. Kansalliset oppimistulosten arvioinnit antavat kuitenkin osaltaan tietoa niissä osoitetun osaamisen ja eri kouluissa annettujen arvosanojen välisestä suhteesta.

Oppimistulosten kehitys perustaitoissa kuten lukutaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä on pitkään ollut laskeva. Laskeva trendi näkyy kansainvälisissä ja kansallisissa tutkimuksissa, kuten PISA (Programme for International Student Assessment), TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) ja Kansallisen koulutuksen arvointikeskuksen (*jäljempänä Karvi*) oppimistulosarvioinnit. Oppimistulosten laskun kanssa samaan aikaan on myös tasa-arvokehitys heikentyneet, oppilaiden välistet erot kasvaneet ja heikon osaamisen oppilaiden määrä on ollut kasvussa. Samanaikaisesti, kun oppilaiden oppimistulosten arvioinneissa osoittaman osaamisen taso on laskenut, kouluissa annetuissa arvosanoissa on tapahtunut inflaatiota. Alimpia arvosanoja ei enää juuri anneta, mutta arvosanan 10 määrät ovat kolminkertaistuneet. (Metsämuuronen 2023.)

Karvin oppimistulosten arvointiraporteissa on nostettu esiin useita keskeisiä näkökulmia opettajien antamien arvosanojen ja oppilaiden todellisten oppimistulosten välisestä suhteesta. Karvin arvointien mukaan samalla osaamistasolla olevat oppilaat voivat koulussa saada hyvin erilaisia arvosanoja. Tämä viittaa siihen, että opettajien antamat arvosanat eivät aina heijasta objektiivisesti oppilaan todellista osaamista. Arvosanojen antamisessa voi esiintyä subjektiivisuutta, joka liittyy esimerkiksi opettajan arvointikäytäntöihin, koulun sisäisiin arvointikulttuureihin tai alueellisiin eroihin.

Opettajat antavat oppilasarvosanan perustuen laajaan määrään koottua tietoa oppilaan osaamisesta ja sen kehittymisestä. Haaste oppilaan arviointiin tulee siitä, että arvioinnin kohteita eli kriteereitä on opetussuunnitelmassa useita ja heikompi suoritus jonkin tavoitteen osalta tai josakin tavoitteessa voidaan kompensoida toisen tavoitteen onnistumisella. Eri opettajien arvosanojen soveltamiskäytänteet poikkeavat toisistaan, mikä näkyy testisuoritukseltaan samantasoisten oppilaiden arvosanavaihtelussa niin koulun sisäissä kuin myös koulujen välissä tarkasteluissa. (Metsämuuronen 2023)

Arvointien perusteella on nähtävissä, että arvointikulttuurissa on eroja niin koulu- kuin järjestäjästä. Eri koulujen erilaiset arvosanojen antamisen periaatteet johtavat siihen, että joissakin koulussa arvosanan 8 saa heikkaa minkä keskiosamisella kuin toisessa, vaativaa minnesä koulussa. Arvointien perusteella on havaittavissa, että jossain koulussa arvosanan 9 saaneiden oppilaiden oppimistulosten arvioinnissa saamien pisteyden keskiarvo on lähes sama kuin toisessa koulussa arvosanan 6 saaneiden oppilaiden. Jatko-opiskelujen kannalta haasteellista on, että arvosanalinjaan tiukoissa kouluissa annettiin kannustaviin kouluihin nähden noin kaksi arvosanaa heikombia päättöarvosanoja. (Metsämuuronen 2023) Tilannetta ei pidetä suotavana jatko-opintoihin hakeutumisen ja koulutuksellisen tasa-arvon kannalta.

Lisäksi Karvin toteuttamassa äidinkielen ja kirjallisuuden pitkittäisarvioinnissa on noussut esiin, että koulujen väliset erot oppilaiden osaamisessa ovat kasvaneet alkuperäisen aikana. Joissakin kouluissa osaaminen oli kehittynyt huomattavasti keskiarvoa paremmin, kun taas toisissa kouluissa edistyi vain vähän. Kolmannelle luokalle voidaan siirtyä heikolla osaamisella, etenkin ilman kunnollista lukutaitoa. Tulokset liittyvät osittain alueelliseen erityyppiseen erityisesti suuri minnesä kaupungeissa. (Ukkola & Metsämuuronen 2020)

Koulujen välisen erojen lisäksi eritymistä esiintyy myös koulun sisällä, sillä oppilasryhmät kehittyvät kouluissa eri tavoin. Kirjoitustaidon kehityksen erityyminen myötä Karvin on korostanut raporteissaan kiireellistä tarvetta sen systemaattiseen ja varhaiseen tukemiseen. Karvi on korostaa raportissaan selkeiden vähän minnesä osaamisen kriteerien merkitystä etenkin toisen luokan lopussa, sekä osana enää minne tukea tarvitsevien oppilaiden varhaista tunnistamista ja tuki-toimien tehostamista. (Ukkola & Metsämuuronen 2020)

2.4 Tutkimustietoa oppilaan arvioinnista

Arvioinnin yhdenvertaisuus

Tutkimukset ja oppimistulosten arvioinnit ovat osoittaneet jo pitkään, etteivät eri kouluissa annetut päättöarvosanat ole vertailukelpoisia, mikä asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan esimerkiksi silloin, kun päättöarvosanojen perusteella valitaan oppilaita toisen asteen oppilaitoksiin (Ouakrim-Soivio 2013). Arvointien tulokset ovat osoittaneet, etteivät päättöarvosanat ja oppilaiden osaaminen vastaa toisiaan, kuten pitäisi. Tuloksia on myös siitä, että perusopetuksen päättöarvosanat jakautuvat epätasaisesti sukupuolten välillä. Tuore tutkimus (Luhta-Järvi, Bentanzos & Vainikainen 2025) osoittaa, että matematiikan osaamisen lisäksi matematiikan päättöarvosana vaihtelee sukupuolen, äidin koulutustason ja koulun sijaintikunnan kuntatyypin

mukaan. Päättöarvosanat ovat toiselle asteelle hakeutumisen välineitä, jolloin niiden yhdenvertaisuus on tärkeää varmistaa.

Arvosanojen sisältöä on pyritty vahvistamaan kriteeriperustaisuudella, eli kuvaamalla sanallista tavoitteiden eritasoista hallintaa. Kriteeriperustainen arvointi otettiin käyttöön suomalaisessa perusopetuksessa 1990-luvun lopulla, ja sillä pyrittiin yhdenvertaistamaan oppilaiden osaamisen arvointia. Kriteerit otettiin avuksi ensimmäisen kerran vuonna 1999, jolloin laadittiin sanalliset kuvaukset arvosanalalle 8 yhteisissä oppiaineissa (Opetushallitus 1999).

Kriteeriperustainen arvointi alkoi näkyä vahvemmin opettajan työssä ja muuttui määräykseksi vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteissa. Arvosanan kahdeksan arvosanakuvaukset kertoivat, millaista osaamista oppilaita edellytti kyseisen arvosanan tasolla peruskoulun päättövaiheessa. Kriteerit siirtyivät monissa oppiaineissa lähes sellaisinaan vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteisiin. (Pulkkinen et al. 2024)

Normiluonteisuudesta huolimatta arvioinnin yhdenvertaisuus ei ole toteutunut odotetulla tavalla. Yhden arvosanakuvauspisteen riittävyysongelmat tulivat näkyviksi jo 2000-luvun alkupuolelta saakka yhä usea ~~m~~ oppimistulosarvioinneissa. Niissä havaittiin oppilaan osoittaman osaamisen ja kouluarvosanojen vastavuuden poikkeavan toisistaan huomattavasti eri kouluissa ja jopa koulujen sisällä. Tutkimuksissa (esim. Lappalainen 2004; Ouakrim-Soivio 2013) on osoitettu, että samalla osaamisella oppilaiden saamat arvosanat saattavat poiketa usean kouluarvosanan verran. Koulujen arvointikulttuurissa vaikuttaa olevan eroja: vaatimustaso on korkeampi siellä, missä oppilaiden osaaminen on keskimäärin parempaa (esim. Pulkkinen et al. 2024; Harjunen & Rautopuro 2015; Julin & Rautopuro 2016).

Oppilaan arvioinnin yhdenmukaisuuteen liittyy arvioinnin kriteerien lisäksi se, miten opettajat tulkitsevat opetussuunnitelman perusteissa määärättyjä arvioinnin yleisiä periaatteita ja ohjeita.

Perusopetuksen päättöarvointiuudistusta tarkastelleen Jyväskylän ja Helsingin yliopiston tutkimuksen (Pulkkinen et al. 2024) tulosten perusteella esitetään oppilaan arvioinnin selkiytämiseksi seuraavia toimenpiteitä:

- 1) Opetussuunnitelman perusteiden oppiainekohtaisia arvointikriteereitä olisi selkiytettävä. Kriteereissä tulisi välittää tulkinnallisten käsitteiden käyttämistä. Kriteereissä käytettyjen vertien hierarkkisuus pitäisi tuoda pari mm esille, jotta sekä oppilaiden että opettajien olisi helppomi ymmärtää arvosanakuvausten erot. Opetussuunnitelman perusteissa tulisi valtakunnallisesti tarkentaa, mitä esimerkiksi kriteereihin sisältyvä "ohjastusti"-määreellä tarkoitetaan, ja ohjeistaa tarki mm sen käyttöä, mikäli katsotaan tarkoituksenmukaiseksi säilyttää termi kriteereissä.
- 2) Opetussuunnitelman perusteiden ohjeistusta olisi selkiytettävä myös tavoitteiden painottamisessa. Oppiaineiden kuvauskissä tulisi ilmaista, ovatko eri tavoitteet keskenään samanarvoisia vai tuleeko niitä painottaa eri tavoin. Nykytilanne, jossa opettajat voivat korostaa arvioinissa aivan eri tavoitteita, ei ole opetuksen eikä arvioinnin kannalta oppilaille yhdenvertainen.
- 3) Opetussuunnitelman perusteissa tulisi olla yhdenmukainen linjaus arvointiin sisältyvän kompensaatioperiaatteen käytämisestä, sillä nykyisiä ohjeita on mahdollista tulkita hyvin eri tavoin. Ohjeistuksen tarkentamisessa pitää parantaa erityisesti arvosanojen 4 ja 5 rajanedon yksiselitteisyyttä. Opetussuunnitelman perusteiden tulisi kuvata, kuinka suressa osassa tavoitteita oppilaan tulee saavuttaa arvosanan 5 kriteerin osaaminen, ja ovatko jotkut tavoitteet hyväksytyn suorituksen kannalta painokkaampia tai jopa välittämättömiä suorittaa hyväksytävällä tasolla. Arvosanojen 4 ja 5 rajanvedossa on myös syytä tarkastella, onko arvosanan 5 kriteerien

kuvaama vaatimustaso oikea vai olisiko sitä joissain tapauksissa tarve nostaa. On myös syytä huomioida, että tarkasti määritelty hyväksytyin suorituksen raja ei itsessään ratkaise oppimisen pulmia, vaan sen lisäksi on varmistettava riittävä oppimisen tuki.

4) Opetussuunnitelman perusteissa olisi syytä tarkentaa työskentelyn arvioinnin ohjeistusta. Voimassa olevissa vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteissa on yleisten ja oppiainekohtaisen työskentelyn ohjeiden välillä ristiriitaisuutta, ja eri oppiaineiden välillä on eroja, joille ei ole selviä perusteita. Esimerkiksi arvioinnin yleisissä ohjeissa linjataan, että arvointi kohdistuu myös työskentelyyn, mutta sitä ei kuitenkaan huomioida kaikissa oppiaineissa.

Opetussuunnitelman perusteista ei myöskään käy aina selvästi ilmi, milloin puhutaan formatiivisesta työskentelyn arvioinnista kuten palautteesta, ja milloin puhutaan työskentelyn huomioimisesta lukuvuosiarvioinnissa tai päättöarvioinnissa. Tutkimuksen mukaan yksi ratkaisu työskentelyn arvioinnin selkiytämiseen voisi olla, että oppiainekohtaisissa kuvausissa ilmaistaisiin selkeästi, mitkä tavoitteet koskevat työskentelyä. Tämän lisäksi opetussuunnitelman perusteissa tulisi kuvata, mitkä näistä työskentelyn tavoitteista huomioidaan päättöarvioinnissa. Valinnoista olisi syytä käydä oppiaineet ylittäväksi periaatetason keskustelua.

Jyväskylän yliopiston raportissa (Kilpi et al. 2025) suositetaan perusopetuksen oppilaan arviointia perusopetuksessa kehitettävän seuraavasti: Opettaville oppiaineille tulisi rakentaa valtakunnallinen tehtäväpankki, josta koulut ja opettajat voisivat tilata eri oppiaineiden arvointiin riittävän erottelevia tehtäväitä, joista oppilaiden osaamistason määrittelemiseksi. Tehtäväsarjat perustuisivat opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin ja sisältöihin 6. vuosiluokan ja perusopetuksen päätyessä. Tehtäväsarjat arviontiohjeineen ohjaisivat opettajia yhdenmukaisempaan arvointikriteereiden käyttöön, minkä lisäksi ne konkretisoisivat oppilaille ja heidän huoltajilleen eri oppiaineissa edellyttävää osaamistasoa. Tehtäväsarjojen käyttö, samoin kuin oppilaiden saamat pisteen, olisivat vain opettajien itsensä käytössä, jotta niitä ei olisi mahdollista käyttää koulujen vertailuun tai rankinglistojen laatimiseen.

Lisäksi edellä mainitussa raportissa suositellaan, että perusopetuksen arvointinormeissa olevaa kompenсаatioperiaatetta täsmennettäisiin niin, että sitä tulkittaisiin valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Raportissa suositellaan myös, että oppilaiden osaamista matematiikassa, äidinkielessä ja kirjallisuudessa sekä A1-kielessä arvioitaisiin systemaattisesti 7. luokan keväällä tai 8. luokan syksyllä. Näin opettajat sekä oppilaat ja heidän huoltajansa saisivat hyvissä ajoin ennen perusopetuksen päättövaihetta käsityksen oppilaan sen hetken osaamistasosta, minkä lisäksi oppilaan edistymistä on mahdollisuus seurata em. perustaitoja edellyttävissä oppiaineissa.

Työskentelyn ja käyttäytymisen arvointi

Oppilaan arvioinnin kohteita ovat oppimisen ja osaamisen lisäksi työskentely ja käyttäytyminen. Näitä ohjataan opetussuunnitelman perusteissa erilaisin periaattein: työskentely arvioidaan osana oppiaineita, käyttäytyminen puolestaan oppiaineista erillisesti. Työskentely vaikuttaa oppiaineesta saatavaan arvosanaan, käyttäytyminen puolestaan ei saa vaikuttaa oppiaineen arvosanaan (OPH 2020).

Jyväskylän yliopiston sekä Helsingin yliopiston toteuttaman tutkimuksen mukaan (Pulkkinen et al. 2024) voimassa olevissa vuoden 2014 opetussuunnitelman perusteissa on yleisten ja oppiainekohtaisen työskentelyn ohjeiden välillä ristiriitaisuutta, ja eri oppiaineiden välillä on eroja, joille ei ole selviä perusteita. Esimerkiksi arvioinnin yleisissä ohjeissa linjataan, että arvointi kohdistuu oppiaineessa myös työskentelyyn, mutta sitä ei kuitenkaan huomioida kaikissa oppiaineissa. Ketosen tutkimuksessa (2022) havaittiin, että kuntien opetussuunnitelmissa käyttäytymisen arvioinnin tavoitteet menevät usein päälekkäin työskentelyn arvioinnin kanssa.

Tämä aiheuttaa epäselvyyttä opettajille, jotka kokevat arvioinnin rajojen häilyvinä ja vaikeasti tulkittavina. Tutkimus osoittaa, että vaikka tavoitteet ovat pääosin yhteneväisiä, esiintyy myös tulkinnanvaraisuutta ja päällekkäisyksiä työskentelytaitojen arvioinnin kanssa. Tämä voi aiheuttaa haasteita arvioinnin johdonmukaisuudelle.

Käytätyymisen arvioinnille ei ole voimassa olevissa opetussuunnitelman perusteissa kansallisia arvointikriteereitä. Useat kunnat ovat laatineet paikalliset käytätyymisen arvointikriteerit eri vuosiluokille. Näissä korostetaan esimerkiksi hyvien tapojen noudattamista, säätöjen seuraamista ja toisten huomioon ottamista. Kansallisten linjausten puuttuessa käytätyymisen ja työskentelyn arvointikäytännöt eivät ole täysin yhdenmukaisia, mikä voi vaikuttaa oppilaiden tasa-arvoiseen kohteluun.

Opinnoissa eteneminen ja vuosiluokalta seuraavalle siirtyminen

Perusopetusasetuksessa on nykyisin säädetty lukuvuoden pääteeksi tehtävästä arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Nämä asetuksen säännökset on kuvattu edellä luvussa 2.1.

Kynnys luokalle jättämiseen näyttää viime vuosina nousseen. Luokalle jättämisen sijaan nykyisin ajatellaan, että oppilas etenee oman ikäluokkansa mukana ja hänelle tarjotaan riittävästi tukea niihin asioihin, joissa hänellä on vielä harjoiteltavaa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen pitää kuitenkin olla riittävän vahvaa, jotta oppilas sen avulla voi saavuttaa vuosiluokan tavoitteet. Luokalle jättämisen sosiaalisia seurauksia oppilaille pohditaan myös tarkoin. Luokalle jäämistä usein seuraa, että oppilas joutuu erilleen ikäryhmäästään ja aid mistä luokkatovereistaan.

Tilastojen perusteella luokalle jääneiden oppilaiden määrä on puolittunut vuodesta 2000 vuoteen 2019. Luokalle jätetään oppilaita huomattavasti vähä mm kuin vielä vuosituhannen vaihteessa. Yhteensä luokalle jäi 3000 oppilasta vuonna 2000, ja 1500 oppilasta vuonna 2019. Opinnoissa etenemistä säädellään perusopetusasetuksessa ja tarki mm opetussuunnitelman perusteissa. Luokalle jättäminen on kuulunut perusopetuksen normiperustaan nykyisessä muodossaan vuodesta 1998 alkaen, eikä säädösten osalta luokalle jättämisen mahdollisuksia ole muuttettu. Myös ehtojen suorittaminen sisältyy perusopetuksen normeihin edelleen.

Päättöarvioinnin kriteerien toimivuutta tarkastellessa tutkimushankkeessa vuosina 2022–2023 (Pulkkinen et al. 2024) tutkittiin perusopetuksen opetussuunnitelman arviontiuudistusten toimenpanoa kunnissa ja kouluissa sekä uudistettujen arvointiperiaatteiden toimivuutta. Tutkimuksen perusteella opettajat kokevat päättöarvioinnin kriteerien olevan tulkinnallisia ja niissä käytettävien käsitteiden moniselitteisiä. Lisäksi opettajilla on monenlaisia tulkintoja siitä, miten arvioinnissa huomioidaan oppilaan työskentely ja miten parempi osaaminen jossain tavoitteessa voi kompensoida hylätyn tai heikoa mm osaamisen jossain toisessa tavoitteessa. Suosituksena esitetään, että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä arvointiperiaatteita ja päättöarvioinnin kriteereitä pitää selkiyttää. Valtakunnallisia linjauskia tarvitaan etenkin oppaineiden tavoitteiden painotuksiin, arvioinnin kompensaatioperiaatteiden käytämiseen sekä työskentelyn arvointiin. Nykytilanteessa opettajat tulkitsevat arvointiohjeistusta eri tavoin ja se johtaa siihen, että arvointi ei ole oppilaille yhdenvertaista. Erityisesti hylätyn arvosanan ja arvosanan 5 rajanvedon yksiselitteisyyttä sekä työskentelyn arvioinnin ohjeistuksia tulee tarkentaa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti mahdollistaa se, että perusopetuksessa olisi riittävät ja kansallisesti yhtenäiset oppilaiden arvointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvät säännökset. Tavoitteena on, että oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin

yhdenvertaisuutta vahvistettäisiin säädöksissä. Lisäksi täsmennettäisiin arvioinnin perustumista tavoitteisiin ja arvointikriteereihin. Lisäksi tavoitteena on, että perusopetuksessa olisi yhtenäiset periaatteet vuosiluokalta toiselle etenemisessä.

Lisäksi esityksessä annettaisiin täsmälliset asetuksenantovaltuudet. Perusopetusasetuksessa annettaisiin tarka ~~mt~~ määritteltyt säännökset oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä, vuosiluokalta toiselle siirtymisestä sekä päättöarvioinnista. Vähä ~~mm~~ mnisosaamisen määrittelyllä turvattaisiin se, että oppilas saavuttaisi riittävät perustaidot vuosiluokalta toiselle edettäessä sekä perusopetuksen päätyessä.

Opetushallitus antaisi tarka ~~mt~~ määritetyt säännökset opetussuunnitelman perusteissa oppilaan osaamisen tavoitteista, opintosuoritusten arvioinnista ja todistuksiin merkittäväistä tiedoista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ja täsmennettäväksi perusopetuslain oppilaan arvointia koskevaa 22 §:ää. Oppilaan arvioinnin tehtävä ja tarkoitus määriteltäisiin. Arvioinnin tehtävänä olisi kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimäärään sisältyvien perusopetuslain 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet, tai 20 i §:ssä tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteet. Oppiaineiden tavoitteisiin sisältyisi oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvointi. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulisi arvioida yhdenvertainesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvointikriteereihin.

Esityksessä ehdotetaan säädettyväksi uudet 22 a § *oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen* ja 22 b § *todistukset*. Näistä on säädetty lakia ala ~~mm~~ astoisissa säännöksissä ja normistossa kuten perusopetusasetuksessa, tuntijakoasetuksessa ja Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa. Esityksessä oppilaan arvioinnista ja vuosiluokalle siirtymisestä ja todistuksista säädetäisiin lain tasolla.

Ehdotettava sääntely ei muuttaisi nykyistä oppilaan arvioinnin keskeistä sisältöä, vaan vahvisi säädösperustaa nykyistä yhdenvertaisia ~~mnle~~ oppilaan arvioinnille siten, että sääntely määriteltäisiin nykyistä selkeämmin lain tasolla. Voimassa oleva oppilaan arvioinnin ohjaus perustuu pitkälti Opetushallituksen määräyksiin opetussuunnitelman perusteissa. Lisäksi ehdottettu sääntely täsmennetään oppilaan osaamisen arvointia lukuvuoden pääteeksi sekä perusopetuksen päätyessä, selkiytetään vuosiluokalta toiselle siirtymisen edellytyksiä sekä täsmennetään vähä ~~mm~~ mnisosaamisen määrittelyä. Ehdotus säilyttää nykytilan mukaisesti arvioinnin monipuolisuuden ja arvointimenetelmien valintaa koskevan paikallisen pedagogisen vapauden.

Esityksessä on otettu huomioon se, että vain laissa voidaan säättää yksilöiden oikeuksien ja velvollisuksien perusteista. Asetuksella voidaan vain täydentää tai täsmennää lakiä. Opetushallitukselle annettavaa toimivaltuutta antaa määräyksiä ei enää säädetä asetuksissa, vaan laissa. Lisäksi esityksessä on tehty muuta säädöshuoltoa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitys toteutetaan nykyisten taloudellisten resurssien puitteissa, joten sillä ei ole vaikutuksia valtioon tai kuntien talouteen.

4.2.2 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esitys vahvistaisi erityisesti oppilaan oikeutta yhdenvertaisuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun sekä sivistyksellisiä oikeuksia. Esitys parantaisi oppilaiden yhdenvertaista kohtelua yhtenäistämällä oppilaan arvioinnin perusteita ja vuosiluokalta toiselle siirtymisen periaatteita. Esitys vahvistaisi siten myös oppilaan sivistyksellistä oikeutta opetuksen.

4.2.3 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon

Yhdenvertaisuus perusopetuksen arvioinnissa tarkoittaa sitä, että kaikkia oppilaita kohdellaan tasa-arvoisesti ilman syrjintää esimerkiksi iän, sukupuolen, etnisyyden, kielen tai vaa mmm perusteella, ja heillä on mahdollisuus osoittaa osaamisensa monin eri tavoin. Oppilaita ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan tai arvioda heidän henkilöön liittyvien ominaisuuksien perusteella.

Vuonna 2021 laki laajennetusta oppivelvollisuudesta astui voimaan ja oppivelvollisuusikä nousi 18 vuoteen. Jokaisen peruskoulunsa päättävän on haettava toisen asteen tutkinton lukiossa tai aa mmillisessa koulutuksessa. Haun pohjana toimivat edelleen peruskoulun päättöarvosanat. Päättöarvioinnin vertailukelpoisuuden varmistaminen on tärkeää, sillä toisen asteen oppilaitoksiin hakeudutaan Suomen eri peruskouluista. Nykyisten arvointikriteerien vaihelevat tulkinnot muodostavat nykyisellään toiselle asteelle hakeutumisen vaiheessa yhdenvertaisuuskysymyksen, jossa tarvittaasi nykyistä täsmällisempää ohjausta.

Esitys parantaisi oppilaiden yhdenvertaisuutta ja yhdenvertaista kohtelua, koska koulujen välillä on ollut vaihtelevuutta oppilaille annettujen arvosanojen osalta. Lisäksi työskentelyn ja käytätyymisen arvioinnista puuttuu täsmällinen kansallinen ohjaus, mikä vaikuttaa oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Kun oppilaan arvioinnista säänneltäisiin kansallisella tasolla tarkemmin, yhdenmukaistaisi se koulujen käytäntöjä ja lisäisi arvioinnin yhdenvertaisuutta paitsi päättöarvioinnin, myös alempien vuosiluokkien lukuvuosiarivioinnin osalta. Lisäksi esityksellä varmistettaisiin se, että toisen asteen koulutuksen järjestäjät voivat luottaa perusopetuksessa annettuun arvointiin siten, että päättöarvosana vastaa opiskelijan osaamista.

Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen

Sukupuolten välillä on nähtäväissä eroja oppimistuloksissa, koulutukseen hakeutumisessa sekä koulutuksen keskeyttämisessä. Viimeisen vuosikymmenen aikana oppimistulokset ovat suku-puolittuneet erityisesti tytöjen hyväksi. Esimerkiksi lukutaidon osalta kansainvälisissä tutkimuksissa sekä kansallisissa oppimistulosten arvioinneissa on nähtäväissä yhtäältä lukutaidon heikentyminen sekä toisaalta tytöjen ja poikien ero lukutaidossa.

Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että etenkin päättöarvioinnissa on eroja sukupuolten välillä siten, että tytöt saavat samalla osaamistasolla parempia päättöarvosanoja kuin pojat. Arvioinnin tasa-arvo ei toteudu, mikäli esimerkiksi oppilaan sukupuoli, koulun sijaintikunnan kunta-tyyppi tai vanhempien koulutustausta vaikuttavat päättöarvointeihin (Luhtajärvi, Betanzos & Vainikainen 2025).

Esitys lisäisi sukupuolten tasa-arvioisuutta ja yhdenvertaisuutta oppilaan arvioinnin periaatteiden, opetussuunnitelman tavoitteiden sekä arvointikriteerien täsmennämisen myötä. Mikäli edellä mainitut arvioinnin perustana olevat tekijät ovat selkeät, yhdenmukaiset ja sitovat, vähenee koulun tai opettajan arvointilinjan vaikutukset arvosanoihin.

4.2.4 Lapsivaikutukset

Arvointia koskevan lainsäädännön täsmennämisellä on vaikuttuksia ennen kaikkea lasten oikeuksien toteutumisen vahvistumiseen. Uudistuksella parannetaisiin oppilaiden yhdenvertaista kohtelua oppimisen ja osaamisen arvioinnissa. Nykytilanteessa oppilaan arvioinnilla ei ole selkeää lainsäädännöllistä perustaa, vaan arvioinnin linjaukset sisältyvät lainsäädäntöä ale mm astesiin normeihin. Lisäksi arvosanojen muodostamista koskevat periaatteet vaihtelevat normipohjasta huolimatta koulu- ja opettajakohtaisesti. Nykyisessä lainsäädännössä ei esitetä selkeästi arvioinnin tehtävää tai opinnoissa etenemisen edellytyksiä, millä on vaikutusta oppilaiden yhdenvertaisuuteen.

Esitys täsmennäisi oppilaan arvioinnin periaatteita ja vähä mmisosaamista koskevia vaativuksia, mikä lisäisi jokaisen oppilaan mahdollisuksia opinnoissa etenemiseen ja perusopetuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Esitykseen sisältyisi arvioinnin monipuolisuden periaate sekä arvioinnin oppimista ohjaavan luonteen säilyttäminen. Oppilaan tulisi saada lukuvuoden aikana oppimista ohjaavaa palautetta. Lisäksi arvioinnista tulisi antaa säännöllisesti tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle.

Arvioinnin monipuolisuden periaate tarkoittaisi, että arvointia tulisi toteuttaa monipuolisin menetelmin ja oppilaalle tulisi antaa erilaisia mahdollisuksia osoittaa osaamistaan. Niitä oppilaita, joilla on esimerkiksi oppimisvaikeuksia, tuetaan uudistetun oppimisen ja koulunkäynnin tuen lainsäädännön nojalla. Tuen säädösten soveltamisella huolehditaan osaltaan siitä, että kai killa oppilailla olisi mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen oppimäärä.

Oppilaan arvioinnista säättäminen lainsäädännössä ei yksin takaa oikeuksien toteutumista, vaan lainsäädännön toimeenpanolla opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien tasolla, sekä käytännön soveltamisella on suuri merkitys oikeuksien toteutumisessa.

Lasten kuuleminen on olenainen osa lapsivaikutusten arvointia. Koska arvointia koskevaan lainsäädäntöön ei esitetä sisällöllisesti merkittäviä muutoksia nykytilaan nähdyn, ei oppilaita ole lainsäädännön valmistelun yhteydessä erikseen kuultu. Lainsäädännön täsmennysksestä seuraa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistus, jonka valmistelussa oppilaita on tarkoituksenmukaista kuulla kattavasti. Opetussuunnitelman perusteissa määritellään oppimisen ja osaamisen arvioinnin linjaukset lainsäädäntöä tarkemilla tasolla, jolloin opetussuunnitelma-linjaukset ovat myös oppilaiden kokemuksia lähempänä ja selkeämmillä oppilaiden käsittelyvänä. Lapsia ja nuoria on tarkoituksenmukaista ja tärkeää kuulla siinä vaiheessa, kun tehdään opetussuunnitelman perusteiden täsmennystä.

4.2.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset Opetushallituksen toimintaan

Esityksellä on vaikutuksia opetussuunnitelman perusteisiin ja paikallisiin opetussuunnitelmiin. Opetushallituksen tehtävänä on määrättää esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

Oppilaan arvointia koskevan lainsäädännön muuttuessa esityksen mukaisesti tulisi Opetushallituksen käynnistää perusopetuksen opetussuunnitelmiin perusteiden päivittäminen lain mukaisiksi. Esitys vaikuttaisi myös oppiaineita koskeviin opetussuunnitelman perusteiden osuuksiin, jotka sisällöllisesti opetussuunnitelman perusteita tulisi uudistaa varsin laajasti. Opetussuunnitelmiin perusteiden ja opetussuunnitelmien laatimiseen varataisiin kuitenkin riittävä siirtymä-aika. Valmistelu voitaisiin käynnistää, kun uusi lainsäädäntö on hyväksytty. Opetuksen järjestäjien tulisi opetussuunnitelmien perusteiden valmistuttua laatia niiden mukaiset uudet opetussuunnitelmat. Uudet opetussuunnitelmat otettaisiin käyttöön arviolta syksyllä 2028.

Lainvalmistelussa on huomioitu Opetushallituksen toimivaltuudet säätämällä niistä sisällöllisesti tarko mm.

Vaikutukset opetuksen järjestäjien toimintaan

Esitys ei asettaisi uusia velvoitteita viranomaisille. Opetuksen järjestäjien tulisi päivittää paikalliset opetussuunnitelmat opetussuunnitelman perusteiden määräysten mukaisesti. Esitys vaiuttaisi myös oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyyn, mikä toteutuessaan olisi varsin laaja opetussuunnitelmien uudistus. Tarkoituksesta olisi, että lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet muodostaisivat nykyistä selkeää mm normipohjan, mikä osaltaan helpottaisi paikallista opetussuunnitelmatyötä.

Oppilaan arvointia koskevan säätelyn täsmäntäimen voidaan arvioida helpottavan opettajan toteuttamaa arvointia sekä arvointia koskevaa päättösentekoa. Etenkin opetussuunnitelman perustetasolla määriteltävien täsmällisempien tavoitteiden, sisältöjen ja arvointikriteerien arvioidaan tuovan opettajalle selkeää mm perustan arvioinnin toteuttamiselle. Arvioinnin toteuttamisessa säilytetään nykytilan mukainen menetelmä koskeva pedagoginen vapaus, minkä myötä varmistetaisiin arvioinnin monipuolisuuus yleisenä periaatteena.

Vaikutukset aluehallintoviranomaisten ja muiden viranomaisten toimintaan

Aluehallintovirastot käsittelevät esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 42 §:n mukaisia oikaisuvaatimuksia sekä aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) nojalla muun muassa hallintolain (434/2003) mukaisia kanteluita, joissa arvioidaan, onko opetuksen järjestäjä noudattanut lakia.

Perusopetuslain 42 c §:n mukaan opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päättöksen tai päättöarvioinnin uusimista on pyydettävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävä koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä. Pyynnöstä tehtyyn uuteen arvointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päättöksen tiedoksisaannista. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päättöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.

Esityksen mukainen lainsäädännön täsmäntäimen ja yhdenmukaistaminen kohdistuu nimenomaan edellä mainittuihin osa-alueisiin. Esityksellä voidaan arvioida olevan lain toimeenpanon alkuvaiheessa jossain määrin vaikutuksia aluehallintovirastoille tulevien oikaisuvaatimusten määrään. Voidaan kuitenkin arvioida, että pitkällä aikavälillä esitetty lainsäädännön täsmäntäimen vähentäisi oppilaan arvointiin liittyvien kanteluiden ja oikaisuvaatimusten määrää. Esitys ei asettaisi uusia velvoitteita viranomaisille.

4.2.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Oppilaan arvointia koskevan lainsäädännön täsmentäminen hallitusohjelman mukaisen osaamistakuun toteutumiseksi on rakenteellinen uudistus, jonka avulla voidaan saavuttaa pysyvää parannusta perusopetuksen oppilaiden opinnoissa etenemiseen ja perusopetuksen oppimääärän suorittamiseen.

Päättöarvosanoilla on yhteiskunnan kannalta erityinen asema, sillä ne viitoittavat oppilaan tulevaa koulutuspolkuja ja määrittävät seuraavalle koulutusasteelle tai työelämään astuvien kansalaisten osaamista ja valmiuksia. Siksi päättöarvosanojen validiutta on punnittava vakavasti eri näkökulmista. Kansainvälisissä tutkimuksissa on dokumentoitu suurta vaihtelua siinä, mitä arvosanoihin sisällytetään, miten ne annetaan ja millaisia vaikutuksia niillä on.

Oppettajan työn sekä opettajankoulutuksen vetovoimaa ovat viime vuosina haastaneet käsitykset oppettajan työn heikentyneistä olosuhteista. Oppilaan arvointia koskevan normiston ja etenkin opetussuunnitelman selkiytäminen vähentää opettajien työn haastavuutta ja sen myötä lisääää mmtin veto- ja pitovoimaa.

4.2.7 Vaikutukset tietosuojaan ja tiedonhallintaan

Esityksessä ehdotettuun sääntelyyn liittyvä henkilötietojen käsittely kuului yleisen tietosuoja-asetukseen (luonnollisten henkilöiden suojelesta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679)) soveltamisalaan. Kun on kyse tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyllä tulee olla asetuksen 6 artiklan mukainen oikeudellinen perusta. Kansallinen, asetusta tarkentava lainsäädäntö on mahdollista muun muassa silloin, kun henkilötietojen käsittely perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, minkä mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitääjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Koska henkilötietojen käsittely perustuisi lakisääteiseen velvoitteeseen, voidaan henkilötietojen käsittelystä siten antaa asetusta tarkempaa kansallista lainsäädäntöä ja kansallista liikkumavaraa on mahdollista käyttää.

Oppilaan arvointi on perustunut voimassa olevaan perusopetuslain 22 §:ään. Esityksessä tarkennetaisiin oppilaan arvointia koskevaa pykälää määrittelemällä muun muassa oppilaan arvioinnin periaatteet ja perusteet. Oppilaaseen kohdistuvasta arvioinnista, arvioinnista päättämisenstä ja todistuksista on säädetty asetuksessa ja osittain määritetty Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa. Nämä asiat nostettaisiin esityksessä lain tasolle. Asetuksessa ja Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa annettaisiin tarkempia säännöksiä ja määräyksiä laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritellystäasioista.

Voimassa olevassa lainsäädännössä oppilaan arvointiin sisältyy nykyisinkin henkilötietojen käsittelyä. Esityksessä käsitetävien henkilötietojen joukon ei katsota laajentavan nykyisen lainsäädännön nojalla käsitetävää henkilötietojen ja rekisteröityjen joukkoa. Sääntelyn kohteena ei ole uusi viranomainen, uusi tietojärjestelmä eikä uusi tietovaranto.

Esityksellä on kuitenkin vaikutuksia jossain määrin opetuksen järjestäjillä käytössä oleviin tie-tojärjestelmiin ja kansalliseen tietovarantoon.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtona olisi ollut säilyttää nykytilanteen mukainen normipohja siten, että oppilaan arviointin kansallinen ohjaus toteutuisi opetussuunnitelman perustetasolla, ja lainsäädäntö ei varmistaisi oppilaan oikeuksia eikä lisäisi oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Tämä ei olisi kuitenkaan mahdollista oppilaan oikeuksien kannalta eikä vastaisi hallitusohjelman kirjausta.

Lain valmistelun yhteydessä pohdittavana oli vaihtoehto työskentelyn ja käyttäytymisen poistamiselle oppilaan arvioinnin sääntelystä. Tämä olisi kohdentanut oppilaan arvioinnin oppimiseen ja osaamiseen. Lain valmistelun yhteydessä selvitettiin opettajien ja rehtorien näkemyksiä oppilaan arvioinnin lainsäädännön uudistamistarpeista, minkä yhteydessä selvitettiin nimenomaan myös työskentelyn ja käyttäytymisen arviontia koskevia näkemyksiä. Vastausten perusteella selkeä ensi määrä opettajista ja rehtoreista pitää työskentelyn ja käyttäytymisen arviontia tärkeänä, ja poistamisen sijaan toivovat niiden täsmennämistä kansallisesti.

Lisäksi vaihtoehtona olisi ollut arvointimenetelmiä koskevien periaatteiden tarkempi sääntely. Tätä koskien esimerkiksi kansallisten kokeiden tarpeellisuus on noussut aika ajoin koulutusta ja oppilaan arvioinnin yhdenvertaisuutta koskevan keskusteluun. Kansalliset kokeet arvointiperustana olisi edellyttänyt kokonaan erillistä sääntelyä sekä niiden valmistelua ja ylläpitämistä koskevaa resurssointia. Perusopetuslain osalta nähtiin tarkoitukseenmukaisena säilyttää nykytilan mukainen menetelmällinen vapaus, mutta täsmennää tavoitteiden ja sisältöjen osalta arvioinnin kohdentumista ja saavuttamista opinnoissa etenemisen edellytyksenä. Lainsäädännön ja sen mukaisten opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanon tueksi on mahdollista laatia kansallilla tasolla esimerkiksi oppilaan arviontia tukeva tehtäväpankki.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot

Pohjoismaissa oppilaan arvointi ja kansallisten kokeiden käyttö perustuvat yhteisiin periaatteisiin, joiden ytimessä on oppimisen tukeminen, mutta käytännöt vaihtelevat maittain.

Suomessa oppilasarviontia säätelevät erityisesti perusopetuslaki ja perusopetusasetus. Suomessa oppilaan arvointi perustuu opettajan toteuttamaan ja opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviin valtakunnallisiin arvointikriteereihin. Arvioinnin tavoitteena on tukea oppimista, ohjata opiskelua ja kehittää oppilaan itsearviontitaitoja. Arvointi on monipuolista ja kohdistuu osaamisen lisäksi työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Arvointi voi olla sanallista tai numeerista, ja käytössä onasteikko 4–10. Suomessa ei ole käytössä pakollisia kansallisia päättökokeita. Sen sijaan kansallinen koulutuksen arvointikeskus toteuttaa otosperusteisia oppimistulosarviontavia, jotka eivät vaikuta yksittäisen oppilaan arvosanoihin.

Ruotsissa oppilasarviontia säätelee koululaki (Skollagen 2010:800), joka sisältää määräyksiä arvioinnin tarkoituksesta, arvosanojen antamisesta ja oppilaan oikeuksista. Arvointi perustuu kansallisiin opetussuunnitelmiin ja arvointikriteereihin, jotka määrittelee Skolverket (Ruotsin kouluvirasto). Ruotsissa arvointi painottuu formatiivisuuteen ja oppilaan aktiiviseen osallistumiseen. Arvointi perustuu kansallisiin tavoitteisiin ja arvointikriteereihin, ja käytössä on arvosana-asteikko A–F, jossa E on alin hyväksytty arvosana. Ruotsissa järjestetään kansallisia kokeita (nationella prov) 3., 6. ja 9. luokilla muun muassa ruotsin, englannin ja matematiikan

oppaineissa. Nämä kokeet tukevat opettajan tekemää arviontia, mutta eivät yksin määritä oppilaan arvosanaa.

Norjassa oppilasarviontia ohjaa opplæringsloven eli koulutuslaki. Lain mukaan arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa ja perustua oppilaan suorituksiin suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Arviontia koskevat tarkat mitat antaa Utdanningsdirektoratet (Norjan opetusvirasto). Laki korostaa myös oppilaan oikeutta saada palautetta ja osallistua arviontiin. Norjassa oppilaan arvointi nähdään oppimista tukevana prosessina, jossa korostetaan myös oppilaan kykyä arvioida omaa oppimistaan. Arvionti perustuu oppimistavoitteisiin ja jatkuvaan palautteeseen, ja käytössä on arvosana-asteikko 1–6, jossa 2 on alin hyväksytty arvosana. Norjassa järjestetään kansallisla kokeita (nasjonale prøver) 5., 8. ja 9. luokilla lukemisen, englannin ja matematiikan osaamisen arvioimiseksi. Näiden kokeiden tuloksia käytetään järjestelmätason arviontiin, eikä niillä ole vaikutusta yksittäisen oppilaan arvosanoihin.

Tanskassa oppilasarviontia säätelee Folkeskoleloven, eli kansankoululaki. Lain mukaan arvioinnin tulee tukea oppilaan oppimista ja kehitystä. Tanskassa arviontia koskevat määräykset ovat osa laajempaa koululainsäädäntöä, joka kattaa myös oppilaan oikeudet ja velvollisuudet. Tanskassa arvionti tukee oppimista ja ohjaa oppilasta kohti asetettuja tavoitteita. Formatiivinen arvionti on keskeisessä roolissa, ja oppilaat osallistuvat itsearviontiin. Arvosana-asteikko ulottuu 12:sta miinus kolmeen, ja alin hyväksytty arvosana on 02. Tanskassa käytetään kansallisla digitaalisia ja adaptiivisia testejä (nationale test), joita järjestetään 2.–8. luokilla eri oppaineissa. Testien tarkoituksesta on tukea opetusta ja oppimista, eikä niillä ole suoraa vaikutusta oppilaan arvosanoihin.

Islannissa oppilasarviontia säätelee laki perusopetuksesta (Grunnskólalög nr. 91/2008). Islannin opetusviranomainen (Menntamálastofnun) antaa tarkempia ohjeita arvioinnin toteuttamisesta. Islannissa arvionti perustuu kansallisla opetussuunnitelmiin ja tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä. Arvionti on sekä formatiivista että suora mitä, ja oppilaat osallistuvat aktiivisesti itsearviontiin. Arvosana-asteikko on 1–10, ja alin hyväksytty arvosana on 5. Islannissa järjestetään kansallisla kokeita (samræmd próf) 4., 7. ja 9. luokilla. Kokeet mittavaat lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan osaamista. Niiden tuloksia käytetään koulutuksen kehittämiseen, mutta ne eivät vaikuta oppilaan arvosanoihin.

Kaikissa Pohjoismaissa arvionti nähdään oppimista tukevana ja ohjaavana prosessina, jossa oppilaan aktiivinen rooli ja itsearvionti ovat keskeisiä. Kansallisla kokeita käytetään Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa, mutta niiden rooli koulutusjärjestelmässä vaihtelee. Useimmiten kokeet eivät vaikuta suoraan oppilaan arvosanoihin, vaan niitä hyödynnetään opetuksen kehittämisen ja järjestelmätason arvionissa.

6 Lausuntopalaute

Lausuntoa pyydettiin opetuksen järjestäjiltä, viranomaisilta, liitoilta, järjestöiltä, yhdistyksiltä sekä muilta keskeisiltä toimijoita yhteensä x kpl ja lausuntoja annettiin x kpl. Lausuntoja saatuiin seuraavilta tahoilta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

20 f §. Tukea koskeva päätös. Pykälän lopussa on säädetty niistä asioista, joista opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös. Momenttiin tehtäisiin teknisenä korjauksena lisäys siitä, että opetuksen järjestäjän olisi tehtävä päätös myös esiopetusta koskevasta varhennetusta oppivelvollisuudesta. Tämä vastaisi aiempaa tilannetta ja 31.7.2026 saakka voimassa olevaa pidennetyn oppivelvollisuuden sääntelyä ja ohjausta, eli oppivelvollisuuslain (1214/2020) 2

§:ää ja Opetushallituksen antamia määräyksiä esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille on aiemmin poikkeuksetta tehty erityisen tuen päätös. Perusopetuslain muutoksen (laki perusopetuslain muuttamisesta 1090/2024) yhteydessä lainsäättäjän tarkoituksena ei ole ollut muuttaa pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisen ja toteuttamisen nykytilaa, tästä koskevaa päätöksentekoa eikä myöskään päätöksen tekemisen velvoitteita poistamalla ja siten heikentämällä sellaisten oppilaiden oikeusturvaa, joilla on oppimiskyyn vaikuttava vai mm sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Tämän vuoksi lisäys olisi välttämätöntä tehdä nykytilan säilyttämiseksi.

Lasten ja oppilaiden oikeuksien toteutumisen kannalta on keskeistä, että jatkossa sekä esiopetuksessa varhennetun oppivelvollisuuden piirissä olevat ja perusopetuksessa perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti opiskelevat oppilaat saisivat oppimisen ja koulunkäynnin tukea aiempaa vastaavasti, mikä tarkoittaa ryhmäkohtaisten tukimuotojen lisäksi aina oppilaskohtaisia tukitoimia ja niihin sisältyvästä erityisopettajan opetusta. Tämä lisäys ei tuottaisi opetuksen järjestäjille uusia velvoitteita, mutta yhtenäistäisi esiopetuksen ja perusopetuksen tilannetta siten, että perusopetuslain 20 f §:n mukainen tukea koskeva päätös tehtäisiin aina, kun esi- tai perusopetuksen oppilaan tilanteeseen liittyisi oppimiskyyn vaikuttava väärä määrä sairaus tai toimintakyvyn rajoite.

20 i §. Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. Pykälän lme mottiin tehtäisiin teknisluonteinen korjaus, jolloin sana voidaan korvattaiseen sanalle tulee. Momentissa on säädetty tilanteista, joissa oppilaan opetus oppimiskykyyn vaikuttavan vai mm, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella järjestetään perusopetuslain 4 a luvun mukaisten tukitoimien avulla. Momenttiin tehtävä korjaus vastaisi oikeaa voimassa olevaa asiantilaan. Kyseisissä tilanteissa ei ole mahdollista, että oppilaalle ei tulisi antaa tämän tarvitsemia tukitoimia.

Näin ollen, jos oppilaalla on ennen perusopetuksen alkamista ollut oppivelvollisuuslain 2 §:n 3ne määräyksessä tarkoitettu varhennetun oppivelvollisuuden päätös ja tuen tarve jatkuu perusopetuksessa oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeena tai niiden lisäksi perusopetuksen oppimääristä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen tarpeena taikka jos oppilaan perusopetuksen aikana ilmenevä, oppimiskykyyn vaikuttava vai mm sairaus tai toimintakyvyn rajoite olisi laadultaan sen kaltainen, että se olisi johtanut oppilaan oppivelvollisuuden varhentamiseen oppilaan ollessa 5- tai 6-vuotias, oppilaan opetus *tulisi järjestää* tämän luvun mukaisten tukitoimien avulla.

22 §. Oppilaan arvointi. Pykälää ja pykälän otsikko esitetään muuttettavaksi. Pykälän uusi otsikko olisi *Oppilaan oppimisen ja osaamisen arvointi*. Uusi otsikko kuvasi paremmin pykälään esittäviä muutoksia.

Pykälän lme motissa säädetäisiin, että arvioinnin tehtävään on kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimäärään sisältyvien perusopetuslain 11 §:n mukaisten oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet tai perusopetuslain 20 i §:n mukaisten toiminta-alueiden tavoitteet. Perusopetuksen oppimäärä voitaisiin suorittaa oppiaineittain myös perusopetuslain 20 h §:n mukaisesti tavoitekokonaisuuksittain, tai oppiaineiden oppimäärää voidaan oppilaskohdaisesti rajata. Tavoitekokonaisuuksittain tai rajatun oppimäärän mukaisesti opiskelevan oppilaan oppiminen, osaaminen ja työskentely arvioitaisiin oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Niin ikään toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppiminen ja osaaminen arvioitaisiin oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti.

Lisäksi hme mottissa säädettäisiin, että arvionti kohdistuisi oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Sääntelyllä tarkoitettaisiin, että oppiaineiden tavoitteet muodostaisivat

arvioinnin keskiön, ja niihin suhteutettuna tulisi arvioida oppimista, osaamista ja työskentelyä. Tällä tarkoitettaisiin, että oppiaineiden tavoitteisiin tulisi sisältyä selkeästi määritellyt työsken-telyn tavoitteet.

Lisäksi arvioitaisiin oppilaan käyttäytymistä. Käyttäytymisen arvointi tehtäisiin aina erillisenä oppiaineiden tavoitteisiin perustuvasta arvioinnista.

Pykälän 2ne motissa säädetäisiin, että oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyt-täytymistä tulisi arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arviontikriteereihin. Yhdenvertaisuudella tarkoitettaisiin, että arvointi perustuu kaikilta osin oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Jokaisen oppilaan tulisi saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Monipuolisuu-della tarkoitettaisiin, että arvointi perustuisi eri menetelmin kerättyihin näytöihin. Oppilaalle tulisi tarjota mahdollisuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin sekä tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin

Oppettaja valitsisi arvointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvointimenetelmien valinnassa olisi otettava huomioon, että vain yhden arvointimenetelmän avulla ei voitaisi arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita. Arvioinnin suhteesta tavoitteisiin tarkoitettaisiin, että oppimisen, osaamisen ja työskente-lyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja pali-killisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin.

Käyttäytymistä tulisi arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja pali-killisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Arviontikriteereillä tarkoitettaisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviontikriteereitä. Kriteerit eivät olisi oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelisivät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Pykälän 3me motissa säädetäisiin, että lukuvuoden aikana toteutettavaan arvointiin tulee si-sältyä ohjaavaa palautetta. Tällä tarkoitettaisiin, että oppilaan oppimisesta ja osaamisesta sekä työskentelystä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin olisi annettava ohjaavaa palautetta lukuvuo-den aikana. Lisäksi annettaisiin palautetta oppilaan käyttäytymisestä. Palaute olisi luonteeltaan formatiivista, oppimista ohjaavaa ja tukeavaa opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta. Mo-mentissa säädetäisiin, että lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä oppiaineiden tavoitteiden mukaisesti tulisi antaa säännöllisesti tietoa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tällä tarkoitettaisiin tietojen antamista lukuvuoden aikana lukuvuoden pääteeksi tehtävän arvioinnin lisäksi. Tietoja voitaisiin antaa välitodistuksin, arvointikeskusteluin tai muunlaisin tie-dottein.

Pykälän 4ne motissa säädetäisiin, että lukuvuoden pääteeksi sekä perusopetuksen päätyessä arvioitaisiin oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa perusopetuslain 11 §:n mukaisten oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden pääteeksi tehtävä arvioinnin sekä päättöarvioinnin koh-teena olisivat oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa perusopetuslain 11 §:n 1me mottiin sisältyvien oppiaineiden tavoitteisiin tai perusopetuslain 20 i §:n mukaisten toiminta-alueiden tavoitteisiin. Lukuvuoden pääteeksi tehtävä arviointi sekä päättöarviointi olisivat luonteeltaan sua mmtiivistä arviontia. Perusopetuksessa annetun arvioinnin olisi tärkeää antaa realistinen kuva oppilaan osaamistasosta. On oppilaan etu, että hän saa osaamistaan vastaavan arvioinnin ja että hän voi luottaa saamaansa arvointiin erityisesti siksi, että yhteishaussa perusopetuksesta toiselle asteelle opiskelijavalinnat perustuvat joko kokonaan tai osittain hakijan perusopetuksen päättöarviointiin.

Pykälän 5me m^{ot}tissa säädetäisiin, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä lukuvuosi- ja päättöarvioinnista. Asetuksessa säädetäisiin ne vuosiluokat, joilla annetaan numeroarvosanat, sekä muista lukuvuosiarviovointia koskevista periaatteista. Asetuksessa säädetäisiin tarkemmin päättöarvioinnin periaatteista sekä arvosanojen muodostamisesta.

Pykälän 6me m^{ot}tissa säädetäisiin, että Opetushallitus antaisi opetussuunnitelman perusteissa tark^a m^{mt} määräykset oppilaan arvioinnin yleisistä periaatteista, lme m^{ot}tissa tarkoitetuista oppiaineiden tavoitteista, jotka oppilaan tulee saavuttaa tai suorittaa hyväksytysti kunkin vuosiluokan oppimäärän ja koko perusopetuksen oppimäärän osalta. Lisäksi määritelläisiin kussakin oppiaineessa eri vuosiluokille sisällöt ja niiden vähä m^{mm} sisäsaamisen taso, joka oppilaan tulee hallita saadakseen alä m^{mm} hyväksytyn arvosanan tai sanallisen arvioinnin voidakseen siirtyä vuosiluokalta toiselle.

Opetushallitus antaisi tark^a m^{mt} määräykset lukuvuosi- ja päättöarvioinnin kriteereistä, opinnotsuoritusten numeroin tai sanallisesti annettavasta arvioinnista, niistä oppiaineista, jotka voidaan arvioida yhdessä sekä 3me m^{ot}tissa tarkoitettujen tietojen antamisesta.

Opetushallitus antaisi tark^a m^{mt} määräykset esiopetuksen, perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettun vieraskielisen opetuksen, perusopetuksen valmistavan opetuksen, ulkomailta järjestettävän opetuksen ja aikuisten perusopetuksen opintosuoritusten arvioinnista.

22 a §. Oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen. Pykälä olisi uusi ja siinä säädetäisiin arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämisestä.

Pykälän lme m^{ot}tissa säädetäisiin, että oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnista päättää oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppilaan opettajalla tarkoitetaisiin opettajaa, joka on oppilaan opetuksesta vastannut asianomaisessa oppiaineessa tai toiminta-alueessa. Usea opettaja liittyisi tilanteisiin, joissa esimerkiksi erityisopettaja olisi opettanut oppilasta luokan- tai aineenopettajan kanssa tai lisäksi. Käyttäytymisen arvioinnista päättää oppilaan opettaja tai jos opettajia on useita opettajat yhdessä. Arvioinnista päättäminen tarkoittaisi myös arvioinnin toteuttamista. Sääntely korostaisi oppilaan opettajaa arvioinnin suorittajana ja arvioinnista päättäjänä.

Pykälän toisessame m^{ot}tissa säädetäisiin siitä, että oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle silloin, kun oppilas on suoritanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvien oppiaineiden tavoitteet tai toiminta-alueiden tavoitteet hyväksytysti.

Pykälän kolmannessane m^{ot}tissa säädetäisiin oppilaan vuosiluokalle jäämisestä. Oppilas jäisi vuosiluokalle silloin, kun hän ei olisi perusopetuslain 4 a luvun mukaisista tukitoimista huolimatta saavuttanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvien yhden tai useaa m^{mm} oppiaineen tavoitteita ja hänen suorituksensa oli hyvässä. Tukitoimilla viitattaisiin perusopetuslain 4 a -luvussa säädettyihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin sekä oppilaskohtaisiin tukitoimiin, joita oppilaalla on oikeus saada perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi.

Oppilaalle, jonka suoritus on hyvässä, tulisi varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisen oppiaineen tavoitteet hyväksytysti. Tällä tarkoitetaisiin mahdollisuutta osallistua lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä erilliseen näytöön, jossa oppilas voisi osoittaa saavuttaneensa tavoitteet.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle myös vaikka hänellä ei ole yhtään hyvässä suoritusta, jos se on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksenmukaista. Yleisellä koulumenestyksellä tarkoitetaisiin heikkoa suoriutumista kaikissa tai suurä m^{mm} osassa oppiaineita.

Syynä voisi olla esimerkiksi runsaat poissaolot koulusta ja sen vuoksi alhaiset arvosanat useissa jatko-opintojen kannalta keskeisissä oppiaineissa. Oppilaan oppimisvaikeuksista johtuva tuen tarve ei voisi olla syynä oppilaan vuosiluokalle jättämiselle yleisen koulumenestyksen vuoksi.

Pykälän 4me mōtin mukaan oppilaalla ja tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on oikeus saada tieto arviontiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arvointiin.

Pykälän viidennessäe mōtissa säädetäisiin oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan sekä yli 15-vuotiaan oppilaan oikeudesta tulla kuulluksi silloin, kun oppilaan vuosiluokalle jättämisen perusteena on oppilaan yleinen koulumenestys. Momentin mukaan oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan sekä yli 15-vuotiaan oppilaan kuulemiselle tulee varata tilaisuus ennen päätöksen tekemistä. Ehdotetun momentin sisältö ei ole uusi, vaan voimassa olevan perusopetuslain 22 §:n 3me mōtin mukaan, jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Ehdotetuilla muutoksilla selkeytetäisiin oppilaan huoltajan, muun laillisen edustajan ja yli 15-vuotiaan oppilaan oikeutta tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä tilanteissa, joissa oppilasta ollaan jättämässä vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi.

Pykälän 6me mōtissa säädetäisiin asetuksenantovaltuudesta. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä oppilaan opinnoissa etenemisestä ja vuosiluokalta siirtymisestä.

Pykälän seitsemänessä momentissa säädetäisiin Opetushallituksen määrättäväksi kuuluvista tehtävistä. Momentin mukaan Opetushallitus antaa tarka mmt määräykset arvioinnista päättämisestä.

22 b §. Todistukset. Pykälä olisi uusi ja siinä säädetäisiin perusopetuksessa käytettävistä todistuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan lukuvuoden päätyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, josta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut opinto-ohjelman mukaisen vuosiluokan oppimäärän tavoitteet hyväksytysti. Hyväksytty tai hylätty suorittaminen ilmaistaan valtioneuvoston asetuksen määrittelemän arvosana-asteikon tarkoittamalla arvosanalla. Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksytysti suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus. Välitodistus tulee antaa yhdeksänne vuosiluokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten. Opetuksen järjestäjä voi päättää välitodistusten antamisesta muilla vuosiluokilla.

Lukuvuositodistus olisi päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämiseestään luokalle. Perusopetuksen päättötodistus annettaisiin oppilaalle, joka olisi saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan viisi edellyttämän osaamisen mukaisesti. Välitodistus annettaisiin yhdeksänne luokan oppilaalle. Yhdeksänne vuosiluokan puolivälissä annettava välitodistus olisi tarpeen etenkin ohjaukseen näkökulmasta. Oppilaan ja huoltajan olisi tarpeen saada tietoa oppilaan osaamisesta ja työskentelystä suhteessa päättöarviointiin kriteereihin ja siitä, millainen päättötodistukseen arvosana olisi. Vuosiluokilla 1-8 välitodistusten antaminen olisi opetuksen järjestäjän päättävissä. Tämä koskisi sekä välitodistusten määrää että antamisen ajankohtia.

Pykälän 2me mōtin mukaan koulusta 46 a §:n nojalla eronneeksi katsotulle oppilaalle annetaan erotodistus. Erityisen tutkinnon 38 §:n nojalla suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Aikuisten perusopetuksen 46 §:n 2

me m~~ot~~tissa tarkoitettulle opiskelijalle voidaan antaa tarvittaessa todistus yhden tai useaa m~~mm~~ aineen oppimäärän suorittamisesta.

Pykälän 3me m~~ot~~tissa säädetäisiin asetuksenantovaltuudesta. Momentin mukaan valtioneuvoston asetukSELLA annetaan tarkempia säännöksiä todistuksista.

Pykälän 4me m~~ot~~tissa säädetäisiin Opetushallituksen määrättäväksi kuuluvista tehtävistä. Momentin mukaan Opetushallitus antaa tark~~a~~ m~~mt~~määräyset opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista.

36 a §. Menettely kurinpitoasiassa ja opetuksen epäämisessä sekä erottamisen täytäntöönpano. Pykälän 1me m~~ot~~tissa on säädetty velvollisuudesta ilmoittaa oppilaan huoltajalle 36 §:ssä ja 36 c §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Momenttiin lisättäisiin myös viittaus 36 b §:ään. Tässä pykälässä on säädetty oppilaan määräämisestä poistumaan sekä häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen. Viitauksen lisääminen olisi luonteeltaan tekninen korjaus, koska viittaus on jäänyt pois edellisen perusopetuslain muutoksen yhteydessä (245/2025). Viitauksen lisääminen 36 b §:ää koskevaksi ei toisi uusia velvoitteita opetuksen järjestäjälle, vaan vastaisi nykytilaa.

42 c §. Muutoksenhaku oppilaan arviontia koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin viitaussäänökseen ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos. Pykälässä on viitattu lain 22 §:ään. Pykälän pykäläviitauks muuttaiisiin koskemaan esitystä, jolloin viitattaisiin oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä koskevaan 22 a §:ään. Viitauksen muuttaminen olisi luonteeltaan tekninen korjaus eikä se muuttaisi muutoksenhaun nykytilaa.

46 §. Aikuisten perusopetus. Aikuisten perusopetus on tarkoitettu kaikille niille, jotka suorittavat perusopetusta oppivelvollisuusiän jo päätttyä.

Pykälän 1me m~~ot~~tin viitaussäänökseen ehdotetaan lisättäväksi esityksen uudet 22 a § *oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen* ja 22 b § *todistukset*. Pykälässä on jo viitattu oppilaan arviontia koskevaan 22 §:ään. Uusi 22 §:n otsikko olisi *oppimisen ja osaamisen arvointi*. Viitaussäänökseen muutos olisi luonteeltaan tekninen.

8 Lakia aleman asteen sääntely

Esityksessä ei ehdoteta lakkia al~~a~~ m~~mm~~asteista sääntelyä. Lain vahvistamisen jälkeen tehdään laki muutoksesta johtuvat tarvittavat asetusmuutokset.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.8.2027.

Esityksen 20 f §, 20 i § ja 36 a § ehdotetaan tulemaan voimaan 1.8.2026.

10 Toimeenpano ja seuranta

Opetus- ja kulttuuruministeriö tekee tiivistä yhteistyötä Opetushallituksen kanssa lainsäädännön muutosten valmistelun aikana sekä opetussuunnitelman perusteiden täsmennysten valmisteissa. Osaamistakuuta koskeva opetus- ja kulttuuruministeriön sekä Opetushallituksen virkahenkilöstä muodostuva valmisteluryhmä on asetettu ajalle 1.9.2025–31.12.2027. Tavoitteena on, että lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet muodostavat johdonmukaisen normiperustan osaamistakuun toteutukselle.

Opetushallitus päättää perusopetuslakiin perustuen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Perusteita päivitetään vastaamaan ehdotettua lainsäädäntöä. Opetussuunnitelman perusteet annetaisiin lain voimaantultua 1.8.2027, ja varataan paikallisten opetussuunnitelmapäivitysten valmistelemiseen riittävästi aikaa. Sekä lainsäädäntö että opetussuunnitelman perusteet valmistellaan mahdollisesti yksiselitteiseksi siten, että paikallisen opetussuunnitelmatyön määrä ei ole kohtuuttoman suuri. Opetuksen järjestäjät päivittävät kansallisten linjausten pohjalta paikalliset opetussuunnitelmat 1.8.2028 mennessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus laativat ohjeistusta lain ja opetussuunnitelman perusteiden käytännön soveltamisesta sekä tarvittavaa tukimateriaalia.

Lainsäädännön uudistamisessa kattavalla ja pitkäkestoisella toimeenpanon tuella on keskeinen merkitys. Osaamistakuun vaikuttavan toimeenpanon varmistamiseksi vahvistetaan kaikkien opettajien osaamista valtakunnallisella täydennyskoulutuksella.

11 Suhde muihin esityksiin

Esityksellä ei ole suhdetta talousarvioesitykseen eikä sillä ole riippuvuutta muista esityksistä.

12 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Esityksen kannalta keskeisiä huomioitavia perusoikeuksia ovat Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n mukainen oikeus yhdenvertaisuteen ja syrjimättömyyteen ja 16 §:n mukainen oikeus opetuksen. Lisäksi ehdotusta arvioidaan 80 §:n lailla säättämisen vaatimuksen näkökulmasta sekä suhteessa perustuslain 121 §:n mukaiseen kunnalliseen itsehallintoon.

Esitys kytkeytyy myös ihmisoikeussopimuksiin, keskeisimpänä YK:n lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen (*SopS 59—60/1991, jälj. lapsen oikeuksien sopimus*).

12.1 Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys

Perustuslain 6 §:n 1me mötin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävä perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilön liittyvän syyn perusteella. Säännöksen luetteloa kielletystä syrjintäperusteista ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, vaarne mötin loppuosan yleislauseke korostaa eri asemaan asettamisen olevan kiellettyä säännöksessä erikseen mainittujen erotteluperusteiden ohella myös muuhun henkilön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 6 §:n 3me mötin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti. Perusoikeusuudistuksen perustelujen mukaan säännöksellä halutaan korostaa, että lapsia tulee kohdella sekä ai-kuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä, että keskenään yhdenvertaisesti. Tämän ohella se osoittaa, että jokaista lasta tulee kohdella yksilönä, ei pelkästään passiivisena toiminnan kohteena (HE 309/1993 vp, s. 45).

Lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee taata lapsen oikeuksien sopimuksesta tunnustetut oikeudet kaikille valtion lainsäädäntövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiensa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään,

varallisuuteen, vää mnisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua. Lisäksi sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikesta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiensa, laillisten huoltajien tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.

Esitys turvaisi oppilaiden yhdenvertaisuutta. Nykyisin koulujen välillä on ollut vaihtelevuutta oppilaille annettujen arvosanojen osalta. Myös työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnista puuttuu nykyisin täsmällinen kansallinen ohjaus. Ehdotetuilla muutoksilla oppilaan arvioinnista säädettäisiin kansallisella tasolla tarki mm, joka yhdenmukaistaisi alueellisia käytäntöjä ja näin oppilaiden yhdenvertaisuutta koulissa. Ehdotettua sääntelyä voidaan pitää perusoikeusmyönteisenä ja lapsen oikeuksia tukevana.

12.2 Oikeus opetukseen

Perustuslain 16 §:ssä säädetään sivistysellisistä oikeuksista. Pykälän lme motin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Saman momentin mukaan oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Pykälän lme motissa säädetään perusoikeusuudistuksen perustelujen mukaan jokaiselle subjektiivinen oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Momentin virkkeet on tarkoitettu olemaan siten yhteydessä toisiinsa, että perusopetuksaksi on katsottava se opetus, joka kuuluu oppivelvollisuuteen (HE 309/1993 vp, s. 64). Perustuslakivaliokunta on todennut oppivelvollisuuden laajentamiseen antamassaan lausunnossa, että oppivelvollisuuteen kuuluva opetus on perustuslain 16 §:n lme motissa tarkoitettua perusopetusta (PeVL 43/2020 vp, s. 4).

Perustuslain 16 §:n 2me motin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Säännöksellä on julkiselle vallalle asetettu yleinen velvollisuus huolehtia muun muassa siitä, että varattomuus ei estä opetuksen saamista (HE 309/1993 vp, s. 64, PeVL 14/2003 vp, s. 2). Pykälän 2me motissa olevalla viittauksella erityisten tarpeiden mukaisuuteen tarkoitetaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan muun muassa sitä, että julkisen vallan on pyrittävä vähentämään ja poistamaan terveydentilan tai vää mnisuuden opiskelulle aiheuttamia mahdollisia esteitä (PeVL 60/2010 vp, s. 3).

Lapsen oikeuksien sopimuksen 28 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta. Yleissopimuksen 28 artiklan 1 kohdan e-alakohdan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi. Saman sopimuksen 29 artiklan 1 kohdan a-alakohdan mukaan lapsen koulutuksen tulee pyrkiä lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiilisten valmiuksien mahdollisiksi täyteen kehittämiseen.

Esityksessä muun muassa yhdenmukaistetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia sekä täsmennettäisiin arvioinnin perustumista tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Lisäksi yhdenmukaistetaan vuosiluokalta toiselle etenemisen periaatteita. Esitys tukisi perustuslain 16 §:n ja lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisten sivistysellisten oikeuksien toteutumista. Esimerkiksi vuosiluokalta toiselle etenemisen periaatteiden yhdenmukaistamisella huolehdittaisiin siitä, että jokainen oppilas saavuttaa ne välttämättömät perustaidot, joita opilas seuraavilla vuosiluokilla ja jatko-opinnoissaan tarvitsee. Lisäksi lainsäädännöllisesti yhdenmukaistamalla oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia turvataisiin oppilaan perustuslain mukaista opetukseen.

12.3 Kuntien tehtävät

Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2me mōtin mukaisesti kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kuntalain (410/2015) 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa sekä sillle laissa säädetyt tehtävät, joihin muun muassa perusopetuksen järjestäminen kuuluu.

Kunnallinen itsehallinto merkitsee perusoikeusuudistuksen perusteluiden mukaan kuntalaissille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta sekä kuntalaisten oikeudesta itse valitsemiinsa hallintoelimiin (HE 1/1998 vp, s. 175—176). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (mnPeVL 20/2013 vp, s. 6/II, PeVL 22/2006 vp, s. 2/I, PeVL 65/2002 vp, s. 2/II, PeVL 31/1996 vp, s. 1/II).

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla muun muassa täsmennetään oppilaan oppisen ja osaamisen arvioinnin säännöksiä kansallisesti. Ehdotetut muutokset ovat omiaan vähentämään kuntien hallinnollista työtä, kun paikallista sääntelyä vähennettäisiin yhdenmukaistamalla arviointiin liittyvä sääntely. Esityksessä ehdotetut muutokset eivät puudu kuntien itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin.

12.4 Säädöshuolto

Perustuslain 80 §:n 1 momentissa säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan lailla on kuitenkin säädetävä yksilön oikeuksien ja velvollisuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Pykälän 2me mōtissa säädetään lainsääädäntövallan siirtämisen lääkin edellyttänyt, että valtuuden on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen (esim. PeVL 38/2013 vp, s. 3—4, PeVL 10/2014 vp, s. 5—6, PeVL 11/2014 vp, s. 3, PeVL 7/2005 vp, s. 10, PeVL 29/2004 vp, s. 3/II, PeVL 40/2002 vp, s. 7/I).

Esityksessä siirrettäisiin asetuksissa olevia säännöksiä lain tasolle ja tarkennettaiseen lainsääädännössä annettuja valtuuksia. Sääntelyn tarkentaminen ja tuominen lain tasolle edistää lainsääädännön perustuslain edellyttämää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakihehdotus:

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 20 f §:n 1 momentti, 20 i §:n lme motti, 22 §, 36 a §:n lme motti, 42 c §:n lme motti ja 46 §:n lme motti,
sellaisina kuin niistä ovat 22 f §:n 1 momentti ja 22 i §:n 1 momentti laissa 1090/2024 ja
22 §:n 2 momentti, 36 a §:n 1 momentti ja 46 §:n 1 momentti laissa 245/2025, 22 §:n 3 me motti laissa 477/2003 ja 42 c § laissa 959/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 22 a § ja 22 b § seuraavasti:

20 f §

Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 c §:ssä säädetystä oppilaskohtaisista tukitoimista, 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimääristä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta, varhennetusta oppivelvollisuudesta sekä 20 i §:ssä säädetystä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vai mm sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Päätös on tehtävä 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

20 i §

Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

Jos oppilaalla on ollut oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu varhennetun oppivelvollisuuden päätös ja oppilaan tuen tarve jatkuu perusopetuksessa oppilaskohtaisten tukitoimien ja perusopetuksen oppimääristä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen tarpeena taikka jos oppilaan perusopetuksen aikana ilmenevä, oppimiskyyn vaikuttava vai mm sairaus tai toimintakyvyn rajoite on laadultaan sen kaltainen, että se olisi johtanut oppilaan oppivelvollisuuden varhentamiseen oppilaan ollessa 5- tai 6-vuotias, oppilaan opetus tulee järjestää tämän luvun mukaisten tukitoimien avulla.

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtäväänä on kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimääriin sisältyvien perusopetuslain 11 §:ssä tarkoitettujen oppaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet, tai 20 i §:ssä tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvointikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arvointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden pääteeksi sekä perusopetuksen päätyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa perusopetuslain 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:ssä tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lukuvuosi- ja päättöarvioinnista. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tarkat mmt määräykset oppilaan arvioinnin yleisistä periaatteista. Lisäksi Opetushallitus määräää tarkat mm 1 momentissa tarkoitettujen oppiaineiden vuosiluokan oppimäärän ja koko perusopetuksen oppimäärän niistä tavoitteista ja sisällöistä, jotka oppilaan tulee vähintään saavuttaa ja suorittaa hyväksytysti. Opetushallitus antaa tarkat mmt määräykset myös oppilaan käyttäytymisen arvioinnin periaatteista. Opetushallitus antaa tarkat mmt määräykset lukuvuosi- ja päättöarvioinnin kriteereistä opintosuoritusten numeroin tai sanallisesti annettavasta arvioinnista, niistä oppiaineista, jotka voidaan arvioida yhdessä sekä mm tissä tarkoitettujen tietojen antamisesta. Opetushallitus antaa tarkat mmt määräykset esipetuksen, perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetun vieraskielisen opetuksen, perusopetuksen valmistavan opetuksen, ulkomailta järjestettävän opetuksen ja aikuisen perusopetuksen arvioinnista.

22 a §

Oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen

Oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnista päättää oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Käytätytymisen arvioinnista päättää oppilaan opettaja tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on suorittanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvien oppiaineiden tai toiminta-alueiden tavoitteet hyväksytysti.

Oppilas jää vuosiluokalle, jos hän ei ole perusopetuslain 4 a luvun mukaisista tukitoimista huolimatta saavuttanut vuosiluokkansa oppimäärään sisältyvän yhden tai usean mm oppiaineen tavoitteita ja hänen suorituksensa on hylätty. Oppilaalle, jonka suoritus on hylätty, tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavutaneensa asianomaisen oppiaineen tavoitteet hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole yhtään hylättyä suoritusta, jos se on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksemukaista. Vuosiluokalle jättämisestä päättävät oppilaan opettajat ja rehtori yhdessä.

Oppilaalla ja tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on oikeus saada tieto arviontia koskevan päätöksenteon perusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arvointiin.

Jos oppilas ollaan jättämässä vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle sekä yli 15-vuotiaalle oppilaalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä oppilaan opinnoissa etenemisestä ja vuosiluokalta siirtymisestä.

Opetushallitus antaa tarkat mmt määräykset arvioinnista päättämisestä.

22 b §

Todistukset

Lukuvuoden päätyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, josta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut opinto-ohjelmansa mukaisen vuosiluokan oppimäärän tavoitteet hyväksytysti. Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksytysti suorittaneelle oppilaalle annetaan päättödistustus. Yhdeksännen vuosiluokan oppilaalle tulee antaa välitodistus. Opetuksen järjestäjä voi päättää välitodistusten antamisesta vuosiluokilla 1-8.

Koulusta 46 a §:n nojalla eronneeksi katsotulle oppilaalle annetaan erotodistus.

Erityisen tutkinnon 38 §:n nojalla suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Aikuisten perusopetuksen 46 §:n 2 momentissa tarkoitetulle opiskelijalle voidaan antaa tarvittaessa todistus yhden tai useaa ~~mm~~ aineen oppimäärän suorittamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä todistuksista.

Opetushallitus antaa tarkat ~~mm~~ määräykset todistuksiin merkittävistä tiedoista opetussuunttelman perusteissa.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opetuksen epäämisessä sekä erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilötävä toimenpiteeseen johtava teko tai laininlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee edellä mainittuja toimia harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kirjallisen varoituksesta tai määräaikaisesta erottamisesta päättämistä on oppilaan huolaltaalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä ja 36 b §:ssä tarkoitettuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja 36 c §:n mukaisesta opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisen varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä ja 36 c §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

42 c §

Muutoksenhaku oppilaan arviontia koskevaan päätökseen

Edellä 22 a §:ssä tarkoitettuun oppilaan arviontia koskevaan päätökseen ei saa hakea muusta valittamalla. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista 2 kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

46 §

Aikuisten perusopetus

Tässä pykälässä säädettyyn perusopetuksen voi osallistua sen jälkeen, kun 26 §:n lme ~~mo~~ tissä tarkoitettu perusopetuksen suorittaminen päätyy. Aikuisten perusopetuksen sovelletaan, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n lme ~~motissa~~, 10, 12–15, 18 a, 19 ja 20, 21, 22, 22 a ja b ja 29 §:ssä, 30 §:n lme ~~motissa~~ sekä 35, 37, 38, 40 ja 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–42 d, 43 ja 44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat

opiskelijalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 2me määräyksessä säädettyillä perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määrääkaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämänsuuntaustietoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 f §

20 f §

Tukea koskeva päätös

Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 c §:ssä säädetystä oppilaskohtaisista tukitoimista, 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimääristä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta sekä 20 i §:ssä säädetystä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vähän sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Päätös on tehtävä 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 c §:ssä säädetystä oppilaskohtaisista tukitoimista, 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimääristä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta, varhennetusta oppivelvollisuudesta sekä 20 i §:ssä säädetystä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vähän sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Päätös on tehtävä 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

20 i §

20 i §

Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella

Jos oppilaalla on ollut oppivelvollisuuslain 2 §:n 3me määräissä tarkoitettu varhennetun oppivelvollisuuden päätös ja oppilaan tuen tarve jatkuu perusopetuksessa oppilaskohtaisien tukitoimien ja perusopetuksen oppimääristä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen tarpeena taikka jos oppilaan perusopetuksen aikana ilmenevä, oppimiskykyyn vaikuttava vähän sairaus tai toimintakyvyn rajoite on laadultaan sen kaltainen, että se olisi johtanut oppilaan oppivelvollisuuden varhentamiseen oppilaan ollessa 5- tai 6-vuotias, oppilaan opetus voidaan järjestää tämän luvun mukaisten tukitoimien avulla.

Jos oppilaalla on ollut oppivelvollisuuslain 2 §:n 3me määräissä tarkoitettu varhennetun oppivelvollisuuden päätös ja oppilaan tuen tarve jatkuu perusopetuksessa oppilaskohtaisien tukitoimien ja perusopetuksen oppimääristä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisen tarpeena taikka jos oppilaan perusopetuksen aikana ilmenevä, oppimiskykyyn vaikuttava vähän sairaus tai toimintakyvyn rajoite on laadultaan sen kaltainen, että se olisi johtanut oppilaan oppivelvollisuuden varhentamiseen oppilaan ollessa 5- tai 6-vuotias, oppilaan opetus tulee järjestää tämän luvun mukaisten tukitoimien avulla.

22 §

Oppilaan arviointi

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearvioointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä. Opetushallitus voi antaa opintosuoritusten ja opinnoissa etenemisen arvioinnista sekä todistuksiin merkittävästä tiedoista tarkempia määräyksiä.

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

22 §

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on kuvata, miten oppilas on saavuttanut perusopetuksen oppimääärän sisältyvien perusopetuslain 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteet, tai 20 i §:ssä tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Lisäksi arvioidaan oppilaan käyttäytymistä.

Oppilaan oppimista, osaamista, työskentelyä sekä käyttäytymistä tulee arvioida yhdenvertaisesti, monipuolisesti ja suhteessa asetetutuihin tavoitteisiin ja arviontiikriteereihin.

Lukuvuoden aikana oppilaan arviointiin tulee sisältyä ohjaavaa palautetta. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lukuvuoden pääteeksi sekä perusopetuksen päätyessä arvioidaan oppilaan osaaminen ja työskentely suhteessa perusopetuslain 11 §:ssä tarkoitettujen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden tavoitteisiin tai 20 i §:ssä tarkoitettujen toiminta-alueiden tavoitteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lukuvuosi- ja päätötarvionnistä.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tarkemmat määräykset oppilaan arvioinnin yleisistä periaatteista. Lisäksi Opetushallitus määräää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen oppiaineiden vuosiluokan oppimäärään ja koko perusopetuksen oppimääräni niistä tavoitteista ja sisällöistä, jotka oppilaan tulee vähintään saavuttaa ja suorittaa hyväksytysti. Opetushallitus antaa tarkemmat määräykset myös oppilaan käyttäytymisen arvioinnin periaatteista. Opetushallitus antaa tarkemmat määräykset lukuvuosi- ja päätötarvionnin kriteereistä opintosuoritusten numeroin tai sanallisesti annettavasta arvioinnista, niistä oppiaineista, jotka voidaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

arvioida yhdessä sekä 3 momentissa tarkoitettujen tietojen antamisesta. Opetushallitus antaa tarkemmat määräykset esiopetuksen, perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetun vieraskielisen opetuksen, perusopetuksen valmistavan opetuksen, ulkomailla järjestetään opetuksen ja aikuisten perusopetuksen arvioinnista.

22 a §

Oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättäminen

Oppilaan oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnista päättää oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Käytäytymisen arvioinnista päättää oppilaan opettaja tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on suorittanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvien oppiaineiden tai toimintaalueiden tavoitteet hyväksytysti.

Oppilas jää vuosiluokalle, jos hän ei ole perusopetuslain 4 a luvun mukaisista tukitoimista huolimatta saavuttanut vuosiluokkansa oppimäärään sisältyvä yhden tai useamman oppiaineen tavoitteita ja hänen suorituksensa on hylätty. Oppilaalle, jonka suoritus on hylätty, tulee varata mahdollisuus opetuksen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisen oppiaineen tavoitteet hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, vaikka hänen lästä ei ole yhtään hylätty suoritusta, jos se on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoitukseenmukaista. Vuosiluokalle jättämisenstä päättävät oppilaan opettajat ja rehtori yhdessä.

Oppilaalla ja tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla on oikeus saada tieto arviointia koskevan päätöksenteon perusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Jos oppilas ollaan jättämässä vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle sekä yli 15-vuotiaalle oppilaalle on varattava

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen teke-mistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tar-kempia säännöksiä oppilaan opinnoissa ete-nemisestä ja vuosiluokalta siirtymisestä.

Opetushallitus antaa tarkemmat määräyk-set arvioinnista päättämisestä.

22 b §

Todistukset

Lukuvuoden päätyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, josta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut opinto-ohjelman mu-kaisen vuosiluokan oppimäärän tavoitteet hy-väksytysti. Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksytysti suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus. Yhdeksänne vuosiluo-kan oppilaalle tulee antaa välitodistus. Ope-tuksen järjestäjä voi päättää välitodistusten antamisesta vuosiluokilla 1-8.

Koulusta 46 a §:n nojalla eronneeksi katso-tulle oppilaalle annetaan erotodistus.

Erityisen tutkinnon 38 §:n nojalla suoritta-neelle annetaan todistus perusopetuksen oppi-määrän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Aikuisten perusopetuksen 46 §:n 2 momen-tissa tarkoitettulle opiskelijalle voidaan antaa tarvittaessa todistus yhden tai useamman ai-teen oppimäärän suorittamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tar-kempia säännöksiä todistuksista.

Opetushallitus antaa tarkemmat määräyk-set todistuksiin merkittävästä tiedoista opetus-suunitelman perusteissa.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opetuksen epä-ämisessä sekä erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istun-toon, kirjallisen varoituksen antamista oppi-laalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opetuksen epä-ämisessä sekä erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istun-toon, kirjallisen varoituksen antamista oppi-laalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on

Voimassa oleva laki

laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestää-jän tulee edellä mainittuja toimia harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kirjallisesta varoituksesta tai määärääikaisesta erottamisesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja 36 c §:n mukaisesta opetuksen epäämisenä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määärääikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä ja 36 c §:ssä tarkoititetut toimenpiteet tulee kirjata.

Ehdotus

yksilöitvä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestää-jän tulee edellä mainittuja toimia harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kirjallisesta varoituksesta tai määärääikaisesta erottamisesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä ja 36 b §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja 36 c §:n mukaisesta opetuksen epäämisenä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määärääikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä ja 36 c §:ssä tarkoititetut toimenpiteet tulee kirjata.

42 c §

Muutoksenhaku oppilaan arviontia koskevaan päätökseen

Edellä 22 §:ssä tarkoitettuun oppilaan arviontia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista 2 kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

42 c §

Muutoksenhaku oppilaan arviontia koskevaan päätökseen

Edellä 22 a §:ssä tarkoitettuun oppilaan arviontia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista 2 kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

46 §

Aikuisten perusopetus

Tässä pykälässä säädettyyn perusopetuksen voi osallistua sen jälkeen, kun 26 §:n 1 me motissa tarkoitettu perusopetuksen suoritaminen päättyy. Aikuisten perusopetuksen sovelletaan, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2ne motissa, 9 §:n 1me motissa, 10, 12–15, 18 a, 19 ja 20, 21, 22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1me motissa sekä 35, 37, 38, 40 ja 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–

46 §

Aikuisten perusopetus

Tässä pykälässä säädettyyn perusopetuksen voi osallistua sen jälkeen, kun 26 §:n 1 me motissa tarkoitettu perusopetuksen suoritaminen päättyy. Aikuisten perusopetuksen sovelletaan, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2ne motissa, 9 §:n 1me motissa, 10, 12–15, 18 a, 19 ja 20, 21, 22, 22 a ja 29 §:ssä, 30 §:n 1

Voimassa oleva laki

42 d, 43 ja 44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle ~~ja~~ maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 2me motissa säädettyillä perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Ehdotus

me motissa sekä 35, 37, 38, 40 ja 41, 41 a–41 d, 42, 42 a–42 d, 43 ja 44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 2me motissa säädettyillä perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20